

Flere lærlinge på byggepladsen

En håndbog for almene bygherrer

Forside: BL – Danmarks Almene Boliger
 Udgivelsesår: 2025
 Layout: Zoe Sys Vogelius
 Trykkeri: Stilbo Complete

FORORD

Som almen boligorganisation bygger I ikke kun boliger – I bygger fællesskaber, fremtid og muligheder. Når I renoverer og opfører nye boliger, skaber I arbejdspladser, og det giver jer en unik mulighed for samtidig at sikre lærepladser til unge mennesker.

Almene byggeprojekter har et stort samfundspotentiale som motor for udviklingen af fremtidens faglærte, men erfaring har også vist os, at det kræver en aktiv indsats. Det handler om at stille krav, samarbejde og tage ansvar.

Med denne håndbog ønsker vi at give jer – de almene boligorganisationer – konkret inspiration og vejledning til, hvordan I kan gøre en forskel. Erfaringerne er tydelige: Når bygherrer stiller krav om lærlinge, skaber det resultater. Flere unge kommer i uddannelse, flere får en god start på arbejdslivet, og branchen får de dygtige håndværkere, der er brug for i fremtiden.

Med håndbogen får I værktøjerne til at komme godt i gang – og i mål. Den bygger på de mange erfaringer fra boligorganisationer, der allerede har taget teten.

Bygherreforeningen, BL - Danmarks Almene Boliger og Landsbyggefonden har siden 2021 samarbejdet om lærlingeindsatsen i almene byggesager. Landsbyggefonden finansierer indsatsen frem til 2026.

Udover denne håndbog kan I som boligorganisation rekvirere kurser og løbende sparring om indsatsen.

God læse- og arbejdslyst!

Bent Madsen

Administrerende direktør, BL – Danmarks Almene Boliger

Steen Birkedal

Driftsdirektør, Landsbyggefonden

Henrik Lindved Bang

Direktør, Bygherreforeningen

Indhold

Indledning	06
Læsevejledning	09
Begrebs- og ordforklaring	12
Baggrund.....	15
Kapitel 1 - Til ledelsen i bygherreorganisationen	20
Strategisk niveau for lærlingeindsatsen	24
Samarbejde på tværs	26
Argumenter for, hvorfor en lærlingeindsats er vigtig	28
Kapitel 2 - Til byggeprojektlederne	30
Fokus på lærlinge i dit udbud	32
Krav om 'personer under oplæring' i udbudsloven.....	36
Lærlingeklausul	40
Skal du indskrive bod og bonus?	44
Sikring af lærlingekrav i hele værdikæden.....	45
Opgave-tjeklisten til byggeprojektlederen	46
Opgave-tjekliste til entreprenøren	48
Indberetning.....	53

Kapitel 3 - Lærlingeklausulen i praksis - del 1	60
Landsbyggefondens beregningsmodel	61
Uddannelseskravene i klausulen	62
Lærlingeplanen	74
Kapitel 3 - Lærlingeklausulen i praksis - del 2	82
Kontaktperson.....	83
Byggemøder.....	83
Byggepladsskilte	86
Opstartsmøde om lærlinge for alle underentreprenører.....	88
Kapitel 4 – Pixi-udgave af håndbogen	90
Figuren – 'Optimer lærlingeindsatsen på din byggesag'	91
Rækkefølgen i figuren.....	92
Figuren i prosa.....	92
Gennemgang af de fire faser i figuren	94
Links og skabeloner	96

INDLEDNING

Kære læser - hvem er du?

Denne håndbog er til dig, der arbejder med byggeprojekter i en almen boligorganisation – måske som byggeprojektleder, lærlingeansvarlig eller i en ledende rolle. Det er sikkert dig, der sørger for, at lærlingetimer bliver registreret korrekt og indberettet til LBF – og at det sker til tiden.

Måske ser du også lærlingeindsatsen som mere end bare tal og indberetninger. Måske ser du den som en investering i fremtiden – et bidrag til en bæredygtig og ansvarlig byggebranche, der skaber både faglig og social værdi.

Uanset din rolle – direktør, byggechef, projektleder eller lærlingeansvarlig – giver denne håndbog dig en enkel og praktisk guide til, hvordan du kan få flere lærlinge på byggepladsen og samtidig blive klar til den årlige indberetning til LBF.

God læse- og arbejdslyst!

FORMÅL

Håndbogen skal ganske enkelt hjælpe dig som byggherre – i ledelse, i planlægning og i praksis – med at sikre flere lærlinge og oplæringsforløb på jeres byggepladser.

Foto: BL - Danmarks Almene Boliger

INDLEDNING

Læsevejledning

Håndbogens perspektiv og målgruppe

Håndbogen har to perspektiver – et strategisk og et operationelt. Velvidende at ledelsen og projektlederne er en del af samme organisation og ofte tæt sammenvævede, er håndbogen opbygget således, at første kapitel har fokus på at få lærlingeindsatsen strategisk forankret i boligorganisationen. Derfor henvender det sig bl.a. til ledelsen i den almene boligorganisation.

Andet og tredje kapitel er på et mere operationelt plan og henvender sig til projektlederen, som sidder med både store og mindre bygge- og renoveringsprojekter.

Fjerde kapitel er en komprimeret pixi-udgave af den fulde håndbog. Det henvender sig i første omgang til projektlederen – men er også relevant for den daglige ledelse i en byggeafdeling.

Håndbogens opbygning – et opslagsværk

Håndbogen er designet som et praktisk værktøj til bygherren og skal understøtte, at der kommer flere lærlinge og personer under anden oplæring på jeres byggeprojekter. Samtidig klæder den jer, som sidder med bygge- og renoveringssagerne, på til at indberette jeres resultater i LBF-indberetningssystem.

Teksten kan både læses som en sammenhængende helhed eller bruges som opslagsværk, hvor du hurtigt kan finde det ønskede afsnit ved at kigge i indholdsfortegnelsen.

Håndbogen er tilrettelagt, så værktøjerne og tidsligheden passer til en gennemsnitlig byggesagsproces – fra 'udbud og kontrahering' frem til 'aflevering og evalueringssfasen'. En proces, der kan strække sig over lang tid, alt efter byggeriets størrelse.

Kapitel 1 - Organisatorisk forankring

Kapitel 1 henvender sig til bygherrens ledelse og tager afsæt i, at ledelsens engagement er afgørende for, at lærlingeintentionen bliver omsat til handling på byggesagerne. Kapitlet giver konkrete anvisninger til, hvordan ledelsen kan understøtte det operationelle arbejde med at få flere lærlinge på almene byggesager. Samtidig sættes der fokus på de strategiske beslutninger omkring lærlingeindsatsen, der også spiller ind i en bredere bæredygtighedsdagsorden.

Kapitel 2 - Lærlingeklausul og LBF-indberetning

Kapitel 2, som er et af to kapitler, der henvender sig til bygherrens byggeprojektleder, er delt op i to dele.

Første del handler om uddannelsesklausulen og de krav, der stilles til den. Her finder du også et konkret eksempel på en klausul, som du kan bruge i din byggesag. Herefter finder du en oversigt over de opgaver og det ansvar, der ligger i klausulens krav – både for dig og for den hovedentreprenør, du samarbejder med.

Anden del af kapitel 2 handler om indberetning i LBF's lærlingeindberetningssystem. Med en proaktiv indsats for at få styr på de forskellige opgaver i klausulen sikrer du som projektleder en mere korrekt og nem indberetning.

Kapitel 3 - Lærlingeklausulen i praksis

Kapitel 3, som er det andet af de to kapitler til projektlederen, er struktureret således, at det følger de krav og dermed de opgaver, der stilles i klausulen. Der vil være blå bogmærker, som tydeligt angiver, hvilket krav i klausulen det enkelte afsnit omhandler, ligesom det fremhæves, hvilke værktøjer der er udviklet, og hvordan de kan tages i brug.

Del 1 - omhandler, hvordan du beregner de 14 %, hvordan man definerer personer under oplæring og lærlinge, og hvordan du benytter lærlingeplanen som styringsredskab.

Del 2 - omhandler samarbejds møder, byggemøder, kontaktperson og lærlingeskilte.

Kapitel 4 - Pixi-udgave af håndbogen

Kapitel 4 kondenserer de opgaver, der ligger i de forskellige faser af en byggesagsproces.

I kapitlet finder du en procesfigur, som viser, hvordan opgaverne passer ind i en typisk byggesag. Figuren er designet til at blive printet og hængt op et synligt sted i byggeafdelingen.

Skabeloner og links

I slutningen finder du de skabeloner og links, som der henvises til undervejs i håndbogen.

Begrebs- og ordforklaring

BL:	BL - Danmarks Almene Boliger er interesse- og brancheorganisation for landets 500 almene boligorganisationer og de ca. 1 million mennesker, der bor i almene hjem.
Byggeprojektleder:	Den medarbejder i boligorganisationen, der har ansvar for byggeprojektet.
Byggesag:	Et konkret byggeri eller renovering på en eller flere af boligorganisationens afdelinger. En boligorganisation kan have flere byggesager.
Bygherreforeningen:	En interesseorganisation, der repræsenterer landets bygherrer og har 290 medlemmer.
Bygherrerepræsentant:	Den repræsentant fra boligorganisationen, der har ansvar for byggeprojektet. Som udgangspunkt vil det være byggeprojektlederen.
Dimensionering:	En beregningsmetode, som kan hjælpe med at afklare fordeling af lærlinge krav på de enkelte entrepriser på byggesagen.
HE:	Hovedentreprenør på byggesagen.
Kontaktperson:	Medarbejder hos entreprenøren tilknyttet byggesagen, som har et overblik over byggesagens lærlinge samt en koordinerende funktion og hermed oftest også kontakten med underentreprenører (UE'er).

Indberetningssystem:	Se lærlingeindberetningssystem.
Landsbyggefondens:	Landsbyggefondens er en selvejende institution, stiftet af almene boligorganisationer og oprettet ved lov. Gennem fysiske og økonomiske støtteordninger, boligsociale indsatser samt data- og evidensbaseret viden bidrager fonden til udviklingen af den almene sektor.
Landsbyggefondens beregningsmodel:	Landsbyggefondens beregningsmodel udregner antallet af lærlinge/personer under oplæring (i årsværk), som en byggeplads skal beskæftige for at indfri kravet om 14 % lærlinge og/eller personer under oplæring.
Lærlinge:	Er i håndbogen brugt som en fælles betegnelse for "lærlinge" og "personer under anden oplæring".
Lærlingeansvarlig:	Der er ikke nødvendigvis forskel på en kontaktperson og en lærlingeansvarlig. Ikke desto mindre kan en lærlingeansvarlig være alt lige fra en svend, en fra HR eller en helt tredje person, der har ansvar for lærlinge hos entreprenøren.
Lærlingeindberetningssystem:	LBF's digitale system, hvor almene bygherrer indberetter information om lærlinge og praktikanter, herunder deres ansættelsesforhold og uddannelsesforløb. Systemet bruges til at administrere og rapportere lærlingeaftaler og sikre, at de opfylder de gældende lovkrav.
Lærlingeindsats:	En samlet betegnelse for det arbejde, som bliver gjort for at få flere lærlinge på byggesager.

Læringsplan: Skabelon, der fungerer som styringsredskab til planlægning af og opfølgning på lærlingetimer/årsværk på byggesagen.

Opstartsmøde om lærlinge: Møde tidligt i udførelsesfasen på byggesagen med deltagelse af projektleder, byggeledelse, total- eller hovedentreprenør og dennes underentreprenører samt relevante aktører som fx konsulent fra erhvervsskolen, arbejdsmarkedskonsulent, AMU-konsulent, boligsociale medarbejdere, jobcenterkonsulent og andre aktører. Mødet handler om lærlinge på byggesagen.

Personer under anden oplæring: Henviser til øvrige oplæringsordninger i udbuds- og tilbudsloven af juni 2022. Dvs. at personen via oplæringsordningen opnår den nødvendige faglighed efter endt oplæring til at kunne varetage de pågældende opgaver selvstændigt.

Personer under oplæring: En samlet betegnelse for de fem uddannelser, der kan opfylde 14 %-kravet, hvoraf lærlinge er en af dem. Betegnelsen er defineret af udbuds- og tilbudsloven af juni 2022.

Ressourceperson: En udvalgt/udpeget person i egen organisation, der er allokeret til arbejdet med lærlingeindsatsen.

Samarbejds møde: Møde med deltagelse af projektleder, byggeledelse og total- eller hovedentreprenører i den tidlige opstart af udførelsen.

TE: Totalentreprenør på byggesagen.

UE: Alle underentreprenører på byggepladsen – ud i sidste led.

Baggrund

Foto: Bygherreforeningen

Fra frivillighed til krav

Med Grøn Boligaftale 2020 blev der indgået aftale om, at den almene sektor skal sikre lærepladser ved at opfylde et minimumskrav om 14 % lærlinge på alle byggesager støttet af LBF.

Kravet om lærlinge udspringer af et politisk ønske om at styrke erhvervsuddannelserne, sikre tilstrækkelig faglært arbejdskraft til den grønne omstilling samt at fremme social ansvarlighed i bygge- og anlægsbranchen.

Siden 2010 har almene boligorganisationer arbejdet med at skabe lære- og praktikpladser i forbindelse med almene renoveringssager. I den tidlige periode understøttede BL - Danmarks Almene Boliger organisationernes arbejde gennem en trin-for-trin guide og udbredelse af viden om de på daværende tidspunkt gangbare metoder, herunder partnerskabsaftaler og uddannelsesklausuler. Arbejdet for flere lærlinge på byggesagerne indgår i boligaftaler fra 2014 og 2020.

BL - Danmark Almene Boliger har i perioden 2013-2021 foretaget årlige optællinger af, hvor mange lærlinge mv. der er på nybyggeri- og renoveringssagerne i den almene sektor.

Med den nye tilbuds- og udbudslov fra juni 2022 fik alle offentlige bygherrer, herunder også almene, en forpligtelse til at indskrive krav om lærlinge i deres udbud, og dermed blev den politiske intention om uddannelse af flere faglærte udmøntet lovgivningsmæssigt. I udbudsloven opstilles ikke et specifikt måltal. Det må den enkelte bygherre vurdere.

Men for de almene bygherrer, der har modtaget støtte fra LBF, betyder det i praksis, at I skal stille krav om 14 % lærlinge, mens det er op til

boligorganisationerne selv at vurdere, hvilke krav der skal stilles på ikke-støttede byggesager.

Samarbejde om lærlingeindsatsen

Siden 2021 har Landsbyggefonden (LBF) og BL – Danmarks Almene Boliger (BL) samarbejdet med Bygherreforeningen om at styrke og systematisere lærlingeindsatsen i den almene sektor. Gennem dette samarbejde er der udviklet en målrettet metode og en række praktiske værktøjer, som støtter almene og andre bygherrer i arbejdet med lærlinge på bygge- og renoveringsprojekter. Metoden er en videreudvikling, som hviler på et samarbejde mellem Bygherreforeningen og en række bygherrer, herunder også almene.

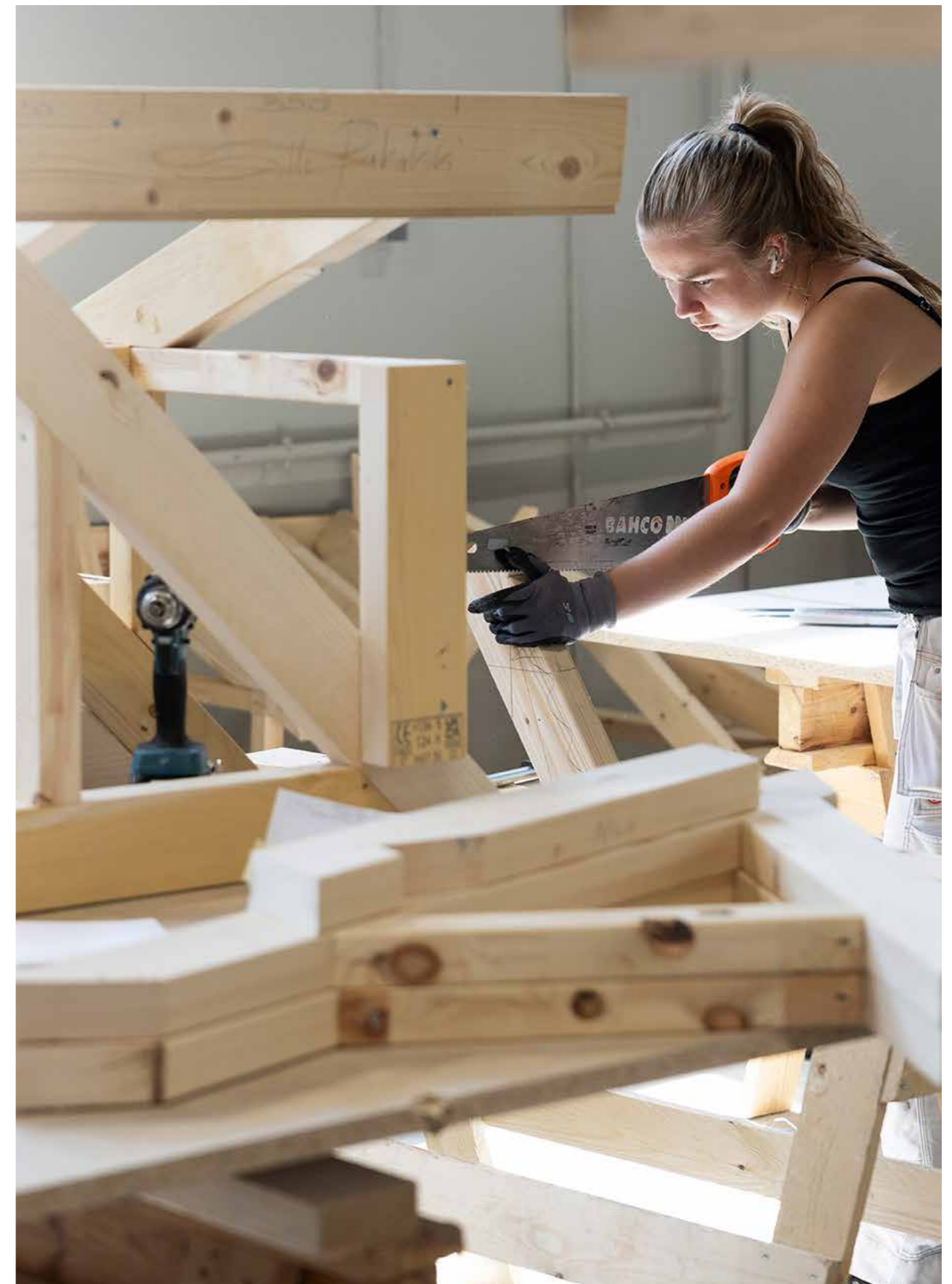

Foto: NEXT Uddannelse København

Det fælles fokus sikrer, at lærlingeindsatsen både lever op til samfundets forventninger og bidrager til en bæredygtig udvikling af byggebranchen.

LBF har som en del af Grøn Boligaftale 2020 fastlagt de overordnede rammer for indsatsen og udviklet både en beregningsmodel og et indberetningssystem, som indsamler data fra projekter inden for tilsagnsrammen 2020-2026. Dataindsamlingen er både en hjælp til boligorganisationerne og et middel til at synliggøre sektorens samlede bidrag til samfundet via lærlingeindsatsen.

BL bidrager som brancheorganisation med erfaring og viden og arbejder for, at lærlingeindsatsen bliver en integreret del af den almene sektors arbejde og værdier. Der lægges vægt på at skabe balance mellem boligorganisationernes forpligtelser og lokale forhold, så indsatsen både er realistisk og meningsfuld – og understøtter sektorens rolle som velfærdsaktør.

Bygherreforeningen spiller en central rolle ved at understøtte bygherrerne i at opfylde lærlingekravene. Det sker gennem udvikling af praktiske værktøjer, vejledninger og netværk, som gør det nemmere at integrere lærlinge i projekterne på en måde, der er både gennemførlig og økonomisk bæredygtig.

Her kan du læse om:

[Boligaftalen 2014](#)

[Grøn Boligaftale 2020](#)

[Regulativ og vejledning om støtte fra Landsbyggefonden.](#)

Foto: BL – Danmarks Almene Boliger

KAPITEL 1

Til byggherre- organisationen

- der er brug for jer!

INTRODUKTION

I dette kapitel får du en introduktion til, hvordan du som fx en del af ledelsen i en boligorganisation kan støtte op om lærlingeindsatsen og skabe rammer, der hjælper byggeprojektlederen og relevante medarbejdere med at sikre lærlinge på jeres bygge- og renoveringsprojekter.

Hele håndbogen beror på erfaringer med lærlingeindsatsen i primært den almene sektor - men også fra andre typer af byggherreorganisationer - og det er tydeligt, at ledelsens fokus har en afgørende betydning for indsatsens succes.

Boligorganisationerne i Danmark har mange fællestræk, men der er også store variationer i fx størrelse, hvordan I er organiseret, hvor ofte I bygger og renoverer, hvilke lokale samarbejdspartnere I har, hvor i landet I hører til, og mange andre forhold.

Det væsentlige er, at I overvejer og træffer beslutninger om, hvordan I vil prioritere og håndtere arbejdet med at understøtte uddannelse af

praksis er afgørende for succes. Jeres aktive stillingtagen til prioritering og udførelse af lærlingearbejdet – samt jeres synlige opbakning til indsatsen – vil have stor betydning for, hvad der faktisk sker "på gulvet".

Når ledelsen tager ejerskab og viser vejen, skaber det klare rammer og motivation, som øger sandsynligheden for at nå de målsætninger, I har sat jer på området.

Håndbogens anbefalinger og råd til jer som ledelse bygger på en række forskellige tilgange til arbejdet med at sikre uddannelsen af Danmarks fremtidige arbejdskraft. Der er altså ikke én metode, men flere greb og eksempler, I kan lade jer inspirere af.

faglærte på jeres bygge- og renoveringssager. Dette kan I gøre ud fra det ambitionsniveau og den situation, der passer til jeres organisation. Håndbogen giver inspiration til, hvordan I kan komme i gang med processen.

Erfaring viser tydeligt, at ledelsens engagement og deltagelse i både strategiske beslutninger og den daglige

Med afsæt i ovenstående er det oplagt at overveje, hvordan I kan sætte uddannelse og beskæftigelse på dagsordenen i jeres egen administration og drift af boliger og bygninger.

Foto: BL – Danmarks Almene Boliger

Elevatortalen

"Lærlingeindsatsen er ikke bare en god idé – det er en strategisk nødvendighed for vores virksomhed og branchen som helhed. Vi står over for en massiv mangel på faglært arbejdskraft, samtidig med at fremtidens krav til både nybyggeri og renovering bliver stadig mere komplekse, især med EU's skærpede energimål.

Ved at prioritere lærlinge i vores projekter kan vi styrke vores sociale ansvar, opfylde branchens behov og sikre, at vi har adgang til kvalificerede medarbejdere i fremtiden. Men der er også en økonomisk gevinst:

Lærlinge kan tage del i projekterne, hvor de bidrager med praktisk arbejde og samtidig lærer af erfarne fagfolk. Det er en investering, der betaler sig på den lange bane, når vi sikrer en bæredygtig arbejdsstyrke.

Hvis vi som bygherre aktivt arbejder med lærlingeindsatsen, kan vi ikke bare vise samfundssind, men også styrke vores position i markedet som en ansvarlig og fremsynet aktør. Det er strategi, ansvar og økonomisk bæredygtighed i én indsats."

Strategisk niveau for lærlingeindsatsen

Det bedste afsæt for projektlederens arbejde med lærlinge på bygge- eller renoveringssagen er en tydelig retning.

I kan fx udforme en uddannelsespolitik, lade lærlinge indgå som del af en overordnet bæredygtighedspolitik eller som del af organisationens generelle vision. Det afhænger selvfølgelig af, hvilken konstruktion eller ledelsesmæssig organisering I har hos jer. I kan tage afsæt i disse tre spørgsmål:

- Hvad vil organisationen arbejde på?
- Hvad er målsætningen?
- Hvordan vil I nå dertil?

Find inspiration til at integrere arbejdet med at sikre flere lærlinge på jeres byggepladser i jeres strategi - findes i afsnittet med 'Links og skabeloner' bagerst i håndbogen.

Strategisk intern forberedelse

En central anbefaling for at få flere lærlinge på jeres byggesager er at fokusere på det forberedende arbejde. Dette inkluderer at integrere

indsatsen i jeres strategi, så den understøtter den daglige praksis. Herefter er det vigtigt med en løbende dialog og opfølgning både internt i

byggeafdelingen og i samspillet med samarbejdspartnere. De strategiske beslutninger, der skal understøtte praksis, er en del af det interne forberedende arbejde, som især er relevant for dig som leder og beslutningstager i boligorganisationen.

Strategien omsat til praksis

Erfaringen er, at det har stor betydning for projektlederen, at der er klare retningslinjer for arbejdet med lærlinge. Og ligeledes har det betydning, at ledelsen prioriterer og efterspørger status og resultater på området. Det kan være en fordel, at der på forhånd er taget beslutninger om følgende:

- Skal der foreligge en standardklausul om lærlinge, som skal bruges på alle bygge- og renoveringsprojekter - eller er det op til den enkelte projektleder på byggesagen at få lavet en klausul?
- Er det relevant at gøre lærlingeindsatsen til en fast del af jeres udbudsprocedure og tilhørende materiale?

Anbefalingen er klart den, at det betaler sig at have gjort det forberedende arbejde, så ikke den enkelte byggeprojektleder skal bruge tid og ressourcer på at lave en klausul fra bunden – eller selv udtænke, hvor i byggesagsprocessen det vil give mening at sætte ind.

Ressourcer, samarbejde og fordeling af ansvar

For at sikre en vellykket implementering af lærlingeindsatsen er det afgørende at afklare, hvilke medarbejdere og fagligheder der skal inddrages som ressourcer, samt hvor mange timer de kan afsættes til opgaven. Det kan være nødvendigt at etablere et tværorganisatorisk samarbejde – for eksempel mellem byggefolk, boligsociale medarbejdere og kommunikationsafdelingen. Uanset hvilke medarbejdere der involveres, er det vigtigt at udarbejde en klar plan for, hvordan indsatsen skal organiseres, så der er en tydelig struktur og fordeling af ansvar.

Samarbejde på tværs

Erfaringer fra større boligorganisationer viser, at for at få det bedste resultat med lærlingeindsatsen kræver det en klart defineret ramme for samarbejde på tværs af organisationen. Dette samarbejde tjener flere vigtige funktioner:

Støtte til projektlederen

Som projektleder på en byggesag skal der løses mange opgaver, og det kan være en stor hjælp at vide, hvilken kollega der kan bidrage med viden eller konkret bistand. Det sikrer, at projektet forløber smidigt, og at opgaverne løses effektivt.

Forankring og formidling

Hvis lærlingeindsatsen skal blive en succes, kræver det en målrettet indsats for at formidle projektets betydning både internt i organisationen og til eksterne interessenter. En god kommunikation om projektets mål og fremdrift er essentiel for at sikre opbakning og forankring i organisationen og hos de vigtigste samarbejdspartnere.

Boligsocial rolle

Hvis der er en boligsocial indsats i det område, som byggesagen omfatter, kan den boligsociale enhed spille en vigtig rolle. De kan fungere som bindeled mellem entreprenører, lokalsamfund og andre lokale aktører, hvilket bidrager til en stærkere og mere helhedsorienteret indsats.

Ved at etablere en tydelig struktur og ramme for samarbejdet øges chancerne for, at lærlingeindsatsen både lykkes i udførelsen og bliver godt forankret i organisationen.

Foto: Bygherreforeningen

Argumenter for, hvorfor en lærlingeindsats er vigtig

Sikring af kvalificeret arbejdskraft til fremtidens renoveringsopgaver.

Den grønne omstilling øger behovet for renovering fremfor nybyggeri. For at imødekomme dette kræves der tilstrækkeligt med kvalificerede håndværkere, der effektivt kan levere høj kvalitet.

Forebyggelse af mangel på arbejdskraft og forsinkelser.

En stærk lærlingeindsats sikrer en stabil tilgang af faglærte medarbejdere, hvilket reducerer risikoen for projektsinkelser og øgede omkostninger i bygge- og renoveringsprojekter.

Styrkelse af social ansvarlighed og lokal beskæftigelse.

Bygge- og renoveringssager kan bruges som en platform til at skabe lærepladser og job til beboere i almene bebyggelser, hvilket bidrager til opkvalificering og social bæredygtighed.

Fremme af en bæredygtig byggebranche.

Investering i lærlinge understøtter en langsigtet og bæredygtig udvikling af byggebranchen, hvor faglig viden bevares og videreudvikles, samtidig med at der tages ansvar for fremtidens arbejdskraft.

Hvad I skal overveje:

Implementering og organisatorisk forankring

- Hvilke økonomiske, tidsmæssige eller kompetencemæssige ressourcer skal der til for at realisere jeres målsætning?
- Hvordan sikrer I, at lærlingeindsatsen bliver en integreret del af organisationens praksis og procedurer?

Måling, evaluering og rapportering

- Hvordan vil I systematisk følge op på at evaluere lærlingeindsatsen?
- Skal lærlingeindsatsen være en prioriteret del af jeres ESG-rapportering?
- Hvilke KPI'er eller målinger kan integreres?

Strategisk retning og ambitioner

- Skal jeres organisation have en specifik politik for lærlingeindsatsen eller en bredere strategi for uddannelse?
- Hvilke ambitioner og målsætninger har I for lærlingeindsatsen?
- Hvad forstår I ved forankring, og hvorfor er det vigtigt?

KAPITEL 2

Til byggeprojekt- lederne

INTRODUKTION

Første del af kapitlet handler om uddannelsesklausulen – hvordan du sætter fokus på lærlinge i dit udbud, og hvad du skal være opmærksom på. Du finder også et eksempel på en lærlingeklausul, som du kan tage udgangspunkt i på din egen byggesag.

Klausulen afleder nogle opgaver for både bygherre og entreprenør. Du finder derfor to lister med opgaver - både en til den ansvarlige hos bygherre og en til den ansvarlige hos entreprenøren.

Sidste del af kapitlet handler om indberetning til LBF. Alle bygge- og renoveringsprojekter, der har fået tilsagn om og hermed modtager støtte fra LBF, skal indberette lærlingeårsværk i LBF's lærlingeindberetningssystem. Med reference til opgavelisterne så handler indberetningen ikke bare om at indsende et tal én gang om året – der ligger en række overvejelser og opgaver forud, som sikrer, at registreringen går glat, når det er tid.

Foto: FællesBo

Fokus på lærlinge i dit udbud

I dette afsnit kan du læse om:

- Gode grunde til at sætte fokus på lærlinge i udbudsfasen.
- Kravet i udbudsloven
- Betingelser til kravet
- Tilfælde, hvor loven ikke gælder
- Forslag til en lærlingeklausul
- Overvejelser om bod og bonus
- Lærlingekrav i hele værdikæden
- Opgavetjeklister

For at skabe en god proces med at sikre flere lærlinge på dine byggeprojekter er det afgørende at forholde sig til indsatsen allerede i planlægnings- og forberedelsesfasen af udbudsmaterialet. Et tidligt fokus på uddannelse af faglærte skaber en god ramme for dialog med entreprenøren og understøtter opfyldelsen af konkrete krav til lærepladser på byggesagen.

Foto: Bygherreforeningen

Integration

Strategi

Planlægning

Foto: NEXT Uddannelse København

Derfor skal lærlinge på dagsordenen tidligt i udbudsfasen

- Fælles fokus og ansvar**
 Ved at nævne lærlinge tidligt i processen gør du lærlingeindsatsen til en prioritet, som alle projektets parter – herunder rådgivere, entreprenører og leverandører – forstår og forpligter sig til. Dette sikrer, at lærlinge bliver en integreret del af projektets strategi fra start.
  - Kontraktmæssige krav**
 Ved at inkludere lærlinge som et bindende krav i kontrakten sikrer du, at entreprenører og underentreprenører er forpligtet til at planlægge, hvordan lærlingekravet skal opfyldes.
  - Tiltrækning af kvalificerede leverandører**
 Ved at nævne lærlinge tidligt i processen signalere I, at der er fokus på social ansvarlighed og en klar prioritering af faglært arbejdskraft, hvilket kan tiltrække erfarne leverandører.
  - Forebyggelse af senere komplikationer**
 Ved at tage højde for lærlingekravet tidligt mindsker du risikoen for konflikter, forsinkelser eller udfordringer senere i projektet. Dette skaber ro og klarhed for alle involverede.
- Ved at tale højt om lærlingeindsatsen allerede i de tidlige faser sikrer du en mere glidende integration af lærlinge, samtidig med at du understøtter et politisk og samfundsmæssigt vigtigt formål. Det er en investering i både projektets succes og fremtidens byggebranche.

Krav om personer under oplæring i udbudsloven

Siden 1. juli 2022 har udbudslovens § 176, stk. 2, pålagt offentlige og almene bygherrer at indarbejde krav om anvendelse af personer under oplæring i kontrakter vedrørende udførelsen af større byggeprojekter.

Selve loven fastsætter ikke et specifikt antal personer under oplæring. Dette reguleres af LBF's støttebestemmelser, § 1, stk. 3, af Regulativ om særlig støtte til visse almene boligafdelinger:

"Landsbyggefonden skal betinge sin støtte af, at mindst 14 % af de beskæftigede ved alment nybyggeri eller renovering skal være personer under oplæring."

Det fremgår også af loven, hvordan kravet kan opfyldes. På den måde understøttes den politiske intention i Grøn Boligaftale 2020 af udbudsloven.

Formålet med udbudslovens krav om personer under oplæring er at uddanne faglærte i byggebranchen.

OBS

Der kan typisk bruges lærlinge på alle bygge- og renoveringsprojekter. Tjek her, om dine byggeprojekter omfatter kravet om lærlinge.

Oplæringskravet gælder for bygge- og anlægsprojekter i Danmark. Kontraktlængden på byggeriet skal være minimum 6 måneder, og det gælder for projekter over tærskelværdi i udbudsloven (pt. ca. 40 mio. kr. men 5 mio. kr i tilbudsloven).

Klausulen skal:

- **Være knyttet til kontraktens genstand**
Det betyder i praksis, at bygherren kun må stille krav om lærlinge/personer under oplæring, som reelt kan gennemføres på byggepladsen.
- **Fremgå af udbudsmaterialet**
Den skal være en del af udbudsmaterialet, så tilbudsgivere kan få indsigt i kravene, inden de byder på opgaven.
- **Være i overensstemmelse med EU-retten**
I forhold til EU-retten skal ordregiver i henhold til ligebehandlingsprincippet sikre, at eventuelle udenlandske aktører har en chance for at byde på lige vilkår med danske tilbudsgivere.

Tilfælde, hvor loven ikke gælder de omfattede projekter

Tidligere har der været krav til offentlige udbydere om et 'følg-eller-for-klar-princip'. Det er nu afløst af nogle enkelte undtagelsesbestemmelser. Det betyder, at bygherren kan fravige kravet, men kun hvis anvendelsen af personer under oplæring ikke:

- **Medfører en sikkerhedsrisiko**

Det kan være projekter, hvor lærlinges manglende erfaring kan udgøre en fare.

- **Ikke egner sig til gennemførelse af kontrakten**

Det kan være projekter, der kræver højt specialiseret eller certificeret arbejde, som lærlinge ikke kan udføre.

- **Strider mod anden lovgivning**

Det kan være projekter, hvor loven kræver autorisation, som lærlinge ikke kan få.

Det vil altså kun være i særlige tilfælde, at et bygge- og anlægsarbejde ikke egner sig til at have lærlinge eller en anden form for oplæring.

Forslag til en lærlingeklausul

Klausulen på de følgende sider er allerede i brug på flere byggeprojekter og fungerer som et effektivt værktøj til at fremme lærlingeindsatsen. Vi anbefaler, at du følger din organisations procedurer for juridisk gennemgang af udbudsmateriale,

herunder lærlingeklausulen. Klausulen vil typisk indgå som en del af arbejdsklausulen. Husk, at teksten skal formuleres, så den passer til både din organisation og det specifikke byggeprojekt.

Som bygherre er det dig, der fastsætter, hvad der skal indgå i klausulen. Du skal – som minimum – sørge for, at der er lavet en beregning på antal krævede lærlingeårsværk, og at det er indskrevet i klausulen.

Entreprenørens forpligtelse jævnfør klausulen indebærer forskellige opgaver, som de skal udføre. For at sikre, at entreprenøren lever op til det, der står i klausulen, skal du som bygherrerepræsentant holde fokus på opgaven og løbende følge op på, om entreprenøren har gjort det, der står i klausulen. Selvom forpligtelsen ligger hos entreprenøren, er det

i sidste ende dit ansvar som bygherre – og over for Landsbyggefondens – at følge op og sikre, at kravene bliver opfyldt.

For at gøre det nemt at anvende klausulen som et praktisk arbejdsredskab finder du efter eksemplet på en klausul to opgave-tjeklister, som giver et klart overblik over, hvilke opgaver der med afsæt i klausulen tilfalder projektlederen og entreprenøren. Listerne er designet til at hjælpe dig med at forstå og implementere klausulen på en enkel og overskuelig måde.

Hvad betyder 14 % lærlinge?

Ifølge Landsbyggefondens beregninger svarer 14 % 'personer under oplæring' til 6,36 lærlinge-årsværk for hver 100 mio. kr., der investeres i byggesagen. Disse lærlinge skal være ansat under en uddannelsesaftale, der fremmer faglig udvikling og fremtidig beskæftigelse.

Hvis du ønsker at forstå uddannelseskravene i klausulen, så læs afsnittet om uddannelseskravene på side 62 - 73.

Lærlingeklausul

Med afsæt i udbudsloven § 176 og tilbudslovens § 7 ønsker Bygherren at understøtte, at der uddannes så mange lærlinge som muligt på almene byggesager. Bygherren stiller derfor krav om, jævnfør politisk målsætning fra grøn boligaftale 2020, at entreprenøren forpligtiger sig til at sikre minimum 14 % lærlinge, ud af det lærlingerelevante arbejde der er på byggeriet.

1. Entreprenøren er forpligtet til at sikre, at 14 % lærlinge svarende til XX årsværk, der anvendes til at opfylde Kontrakten, jf. nedenstående, besættes med arbejdstagere, som tilhører persongruppen af lærlinge/personer under oplæring.
2. Lærlingeårsværket beregnes med landsbyggefondens beregningsmodel 'Personer under oplæring – Landsbyggefonden'. Entreprenørens udkast til hvordan de vil indfri kravet indgår i kontrakten.
3. Ved lærlinge forstås arbejdstagere, med hvem Entreprenøren eller eventuelle underleverandører indgår eller har indgået en uddannelsesaftale. Uddannelsesaftalen skal indgås som led i et uddannelsesforløb, som lærlingen følger, og skal være rettet mod, at lærlingen opnår personlige, sociale og faglige kvalifikationer, som understøtter lærlingens uddannelsesforløb, og som giver grundlag for beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Kravet om lærlinge/personer under oplæring, kan ikke opfyldes ved anvendelse af personer, der i kontraktperioden alene indgår i oplæringsforløb, der har til formål at kvalificere personerne til at begå sig sikkert på en arbejdsplads eller lignende.
4. Entreprenøren kan indgå uddannelsesaftaler om uddannelsesforløb i medfør af andre tilsvarende uddannelsesordninger i EU, herunder med lærlinge fra andre EU-lande, som på en lignende måde opfylder ovenstående krav til et uddannelsesforløb.
5. Entreprenøren kan opfylde sin forpligtelse til at beskæftige lærlinge ved at overføre personer, som ved kontraktens indgåelse er ansat hos Entreprenøren til den udbudte kontrakt.

6. Kan Entreprenøren ikke på egen hånd ansætte lærlinge, kan Entreprenøren henvende sig til relevant erhvervsskole eller tilsvarende og anmode om at få formidlet lærlinge i medfør af lovbekendtgørelse 961 af 16. august 2024 om erhvervsuddannelser, lovbekendtgørelse nr. 144 af 14 februar 2024 om arbejdsmarkedsuddannelser, og i medfør af bekendtgørelse nr. 1825 af 28. december 2023 om integrationsuddannelser (IGU), som anses at opfylde ovenstående krav til uddannelsesforløb.
7. Hvis Entreprenøren kan påvise, at det ikke har været muligt at indgå uddannelsesaftaler til besættelse af arbejdstimer med lærlinge, skal bygherren orienteres, og derefter kan der træffes afgørelse om bortfald af vilkåret eller evt. drøftes muligheder for social beskæftigelse i stedet. Det gælder også offentlige bygherrer efter udbudslovens § 176 stk. 3, nr. 2.
8. Entreprenøren skal udarbejde og fremsende en lærlingeplan, der redegør for, hvorledes lærlingeklausulen forventes overholdt. Af planen skal det bl.a. fremgå, hvor mange arbejdstimer, der vil være udført af lærlinge, hvilke typer lærlinge, der forventes beskæftiget, og i hvilke perioder lærlingene vil være beskæftiget. Hertil skal den af Ordregivers udarbejdede skabelon til en lærlingeplan anvendes, jf. bilag X. Lærlingeplanen skal fremsendes til bygherren senest samtidig med fremlæggelse af arbejdsplan for arbejdets udførelse, jf. herved AB18 § 13.
9. Sker der ændringer i lærlingeplanen, herunder hvis arbejdstimer i henhold til lærlingeplanen ikke kan besættes med lærlinge, er Entreprenøren forpligtet til at underrette Ordregiver om de forventede ændringer hurtigst muligt. Orienteringen fritager ikke Entreprenøren for forpligtelsen.
10. Lærlingeplanen skal være et fast punkt på byggemøderne og møder mellem Entreprenøren og Ordregiveren i kontraktens løbetid. Ordregiver kan desuden anmode Entreprenøren om at deltage i et statusmøde, hvor Entreprenøren redegør for Entreprenørens overholdelse af den forpligtelse, som følger af lærlingeklausulen.

11. Entreprenøren skal ved kontraktens indgåelse udpege en kontaktperson/lærlingeansvarlig hos Entreprenøren, som har til opgave at sikre koordineringen af lærlingeindsatsen – herunder udfyldning og opdatering af lærlingeplaner, opdatering af skilt (punkt 14) og evt. samarbejde med en boligsocial helhedsplan om at rekruttere lokale lærlinge.
12. Ved arbejdets afslutning skal Entreprenøren på Ordregiverens anmodning inden for en frist af 10 dage dokumentere, at kravet efter punkt 1. er overholdt. Ordregiver kan herunder kræve, at Entreprenøren dokumenterer efterlevelse af en eventuel konkret aftalt udmøntning af kravene i nærværende lærlingeklausul. Ordregiver kan desuden i kontraktens løbetid på byggemøder forlange, at Entreprenøren redegør for, hvordan kravet efter punkt 1. vil blive opfyldt i løbet af kontraktperioden.
13. Hvis der opstår uenighed om, hvorvidt Entreprenørens manglende besættelse af arbejdstimer med lærlinge er berettiget, kan Ordregiver forlange en uddybende redegørelse fra Entreprenøren. Hvis Ordregiver fortsat finder Entreprenørens handling uberettiget, kan Ordregiver meddele dette til Entreprenøren med tilkendegivelse af, at manglende besættelse af arbejdstimer med lærlinge udgør misligholdelse af kontrakten. Tilsvarende gælder, hvis Entreprenøren ikke overholder pligten til at dokumentere, at beskæftigelseskravet med lærlinge er opfyldt.
14. Som led i den løbende dialog om lærlingeindsatsen er Entreprenøren og underentreprenørerne forpligtet til at deltage i minimum én workshop af 2 timers varighed, hvor lærlingeindsatsen drøftes. Bygherre er sammen med entreprenøren ansvarlig for at indkalde til workshop 'Opstartsmøde om lærlinge'. Denne workshop ligger i opstarten af byggeriet, men kan gentages flere gange i løbet af byggeprocessen, hvis det skønnes nødvendigt af bygherre. Den lokale erhvervsskole og AMU-konsulenter kan inviteres med som én indgang til at rekruttere lærlinge.

15. Entreprenøren er ansvarlig for udarbejdelse af lærlingeskilte. Lærlingeskilte viser løbende, hvor mange lærlinge, der er ansat på byggeriet. Skiltet opsættes sammen med de andre byggepladsskilte. Dette er for at gøre opmærksom på lærlingeindsatsen både udadtil (offentlighed) og indadtil (beboere og entreprenører/svende/lærlinge). Tid som forventes at skulle bruges på skiltet: indkøb/opsætning og løbende opdatering af antal lærlinge.

Foto: BL – Danmarks Almene Boliger

Skal du indskrive bod og bonus?

Her er forslag til punkter omkring bod og bonus i klausulen.

Bod: Sker der fortsat misligholdelse fra Entreprenørens side, er Ordregiver berettiget til efter påkrav at kræve en bod på xxxx kr. pr. lærling pr. dag, indtil Entreprenøren har dokumenteret, at beskæftigelseskravet med lærlinge er opfyldt.

Bonus: Hvis entreprenøren uddanner flere lærlinge end måltallet i klausulen, kan Ordregiver vælge at udbetale en bonus på xxxx kr. for hvert årsværk, som overopfylder klausulens måltal.

Det anbefales at du overvejer følgende, inden du indskrives bod og bonus:

- Kontroller, at klausulen følger udbudslovgivning, bekendtgørelser og overenskomster i byggebranchen.
- Bodens skal være rimelig og ikke uforholdsmæssigt høj.
- Bonusordningen skal være attraktiv, men ikke give incitament til regelomgåelse.
- Klare krav til dokumentation af lærlingeansættelser.
- Fastlæg mekanismer for kontrol, fx rapportering eller stikprøver.
- Formuler præcis beskrivelse af krav, bodsberegning og bonusudbetaling.
- Benyt en gennemsigtig og juridisk holdbar model.
- Vurder bodens og bonussens' effekt på tilbudspriser og entrepriseøkonomi.
- Undgå risiko for misbrug eller kunstigt oppustede lærlingeordninger.
- Sørg for, at lærlinge krav gælder hele værdikæden.
- Formuler klare regler for, hvordan bod og bonus håndteres ved manglende overholdelse.

ANBEFALING

Sikring af lærlinge krav i alle led på byggesagen

Som byggeprojektleder er det vigtigt at tage en proaktiv dialog med entreprenøren for at sikre, at lærlinge kravene overholdes i alle led på byggesagen. Entreprenøren bør forpligte sine underleverandører til at efterleve samme krav og kunne dokumentere dette løbende.

I dialogen kan du:

- Præcisere, at lærlinge krav gælder den samlede byggesag, dvs. at entreprenørerne tilsammen skal opfylde det evt. opstillede krav.
- Anmode om dokumentation for, hvordan kravene implementeres hos underentreprenører.
- Drøfte kontraktlige forpligtelser, rapportering og eventuelle sanktioner ved manglende overholdelse.
- Sikre en tydelig forventningsafstemning, så lærlinge kravene får reel effekt og understøtter branchens uddannelsesindsats.

Foto: FællesBo

Opgave-tjekliste til byggeprojektleder – med udgangspunkt i krav i klausulen

1. Kontrol og opfølgning på lærlingeklausulen

- Sikre, at lærlingeklausulen indgår som en del af entreprisekontrakten.
- Følge op på entreprenørens efterlevelse af lærlingeklausulen i byggeprojektets forløb.

2. Modtagelse og godkendelse af lærlingeplan

- Sikre, at lærlingeplanen er modtaget rettidigt fra entreprenøren og indeholder de nødvendige oplysninger.
- Gennemgå entreprenørens lærlingeplan, der redegør for, hvordan klausulen vil blive opfyldt.

3. Løbende opfølgning på lærlingeindsatsen

- Indkalde til byggemøder og sikre, at lærlingeklausulen drøftes som fast punkt.
- Anmode entreprenøren om statusrapporter og dokumentation for opfyldelse af lærlingekravet.

4. Opstartsmøde og samarbejde med erhvervsskoler

- Arrangere mindst én workshop med deltagelse af entreprenøren, underleverandører og relevante erhvervsskoler for at understøtte rekruttering af lærlinge.
- Facilitere dialog og samarbejde mellem parterne, hvis det vurderes nødvendigt.

5. Håndtering af ændringer i lærlingeplan

- Modtage og vurdere meddelelser fra entreprenøren om ændringer i lærlingeplanen.
- Drøfte mulige løsninger med entreprenøren ved manglende lærlingebeskæftigelse, herunder muligheder for social beskæftigelse.

6. Evaluering af dokumentation

- Anmode om og evaluere dokumentation fra entreprenøren ved arbejdets afslutning for at sikre opfyldelse af lærlingekravet.
- Gennemgå og vurdere eventuelle uddybende redegørelser ved uenighed om entreprenørens opfyldelse af lærlingeklausulen.

7. Koordinering og kommunikation

- Sikre klar og løbende kommunikation mellem bygherren og entreprenøren vedrørende lærlingeindsatsen.
- Indgå i dialog med boligsociale helhedsplaner og andre relevante aktører med mulighed for at fremme lokale lærlingemuligheder.

8. Skiltning og offentlighed

- Samarbejde med entreprenøren om opsætning og vedligeholdelse af lærlingeskilte for synliggørelse af lærlingeindsatsen overfor offentligheden.

9. Facilitering af statusmøder

- Indkalde entreprenøren til statusmøder, hvis der er tvivl om overholdelse af lærlingeklausulen.
- Være ansvarlig for at drøfte status for lærlingeklausulen og eventuelle løsninger i kontraktens løbetid.

Opgave-tjekliste til entreprenør baseret på klausulen

1. Sikring af lærlingeandel

- Sikre, at mindst 14 % af det lærlingerelevante arbejde udføres af lærlinge i henhold til lærlingekravet.
- Justere antallet af lærlinge proportionalt med ændringer i entreprisesummen.

2. Indgåelse af uddannelsesaftaler

- Indgå uddannelsesaftaler med lærlinge som led i godkendte uddannelsesforløb.
- Hvis behovet opstår, indgå aftaler med lærlinge fra andre EU-lande under tilsvarende uddannelsesordninger.

3. Rekruttering af lærlinge

- Kontakte den lokale erhvervsskole og høre, om de kan hjælpe med at finde en lærling.
- Opslå læreplads på Lærepladsen.dk eller lave et opslag på SoMe, fx Facebook, Instagram.

4. Udarbejdelse og vedligeholdelse af lærlingeplan

- Udfylde en lærlingeplan, der viser, hvordan lærlingeklausulen vil blive opfyldt.
- Fremsende lærlingeplanen til bygherren og opdatere den ved ændringer.
- Indarbejde lærlingeplanen som fast punkt på byggemøder.

5. Rapportering og dokumentation

- Dokumentere, at lærlingekravene er overholdt ved arbejdets afslutning og på bygherrens anmodning.
- Orienter bygherren straks ved forventede ændringer, der påvirker lærlingeplanen.

6. Koordinering og dialog

- Udpege en kontaktperson/lærlingeansvarlig til at koordinere lærlingeindsatsen, herunder udfyldning af lærlingeplaner og samarbejde med erhvervsskoler.
- Deltage i opstartsmøde arrangeret af bygherren for at drøfte lærlingeindsatsen.

7. Lærlingeskilte

- Udarbejde, opsætte og vedligeholde lærlingeskilte, der viser antallet af lærlinge på byggepladsen.

8. Håndtering af misligholdelse

- Redegøre for manglende opfyldelse af lærlingekravet, hvis påtalt af bygherren.

9. Samspil med boligsociale planer

- Eventuelt samarbejde med boligsociale helhedsplaner om rekruttering af lokale lærlinge.

10. Statusmøder og løbende opfølgning

- Deltage i statusmøder med bygherren for at redegøre for overholdelsen af lærlingeklausulen.
- Sikre, at lærlingeindsatsen drøftes og dokumenteres løbende i hele kontraktperioden.

ANBEFALING

Integrer klausulen i jeres obligatoriske udbudsmateriale

Integrer jeres lærlingeklausul som en fast del af den obligatoriske proces for udarbejdelse af udbudsmateriale til byggesager. Selvom ikke alle projekter egner sig til en lærlingeandel på 14 % (se afsnittet 'Krav om personer under oplæring i udbudsloven'), opfylder de fleste byggesager både beløbsgrænsen og har potentiale til at uddanne lærlinge. Med andre ord: Klausulen vil i de fleste tilfælde være relevant og anvendelig.

For at sikre succes med at få lærlinge ind på jeres byggerier, bør processen gøres så enkel og overskuelig som muligt for dem, der udarbejder udbudsmaterialet. Når det er let at navigere i de forskellige krav og punkter om lærlinge, øger I chancerne for en effektiv implementering og opnår bedre resultater.

Foto: Unsplash

ANBEFALING

Fokus på lærlingeindsatsen på alle niveauer i jeres organisation:

Med udgangspunkt i kapitel 1 anbefales det, at lærlingeindsatsen allerede er drøftet og forankret i organisationen. På den måde undgår du som projektleder at skulle vurdere fra sag til sag, hvilket niveau lærlingeindsatsen skal have.

Tag gerne dialogen med dine kolleger, din chef og andre i organisationen, hvis du er usikker på, hvorvidt I har taget stilling til, om lærlinge skal være en del af boligorganisationens overordnede strategi. Overvej også, om lærlingeindsatsen skal indgå i boligorganisationens kommunikation og branding eller ESG-afrapportering. Når ledelsen har afklaret deres holdning, bliver det nemmere at implementere en ensartet og strategisk tilgang til lærlinge på jeres projekter.

Foto: Unsplash

Foto: FællesBo

Indberetning

I dette afsnit kan du læse om, hvad og hvordan du skal indberette og, hvorfor det er en god idé at bruge en lærlingeplan.

Hvorfor skal du indberette?

LBF har oprettet et system for indberetning af lærlinge og personer under anden oplæring på alle nybyggeri- og renoveringsstøttesager inden for tilsagnsrammen 2020-2026.

OBS

Ensartet registrering er afgørende! Indberet kun i årsværk – ikke i timer eller antal personer. Årsværk giver en ensartet opgørelse af lærlingeindsatsen og gør det muligt at måle og følge udviklingen præcist.

Formålet er at dokumentere, at bygherren opfylder lærlingekravet og aktivt bidrager til uddannelsen af fremtidens faglærte arbejdskraft i samarbejde med entreprenørerne. Sidst i afsnittet finder du et link til en udførlig vejledning til systemet på LBF's hjemmeside.

Boligorganisationerne kan kun se deres egne byggesager i systemet, men administrationsorganisationer kan se de boligorganisationer, de er administratorer for. LBF kan se alle sager, og systemet giver hermed et samlet overblik over, hvor mange lærlingeårsværk der er realiseret på tværs af byggesager. Det bruges til at følge op på, om kravene bliver opfyldt, og danner grundlag for rapportering til myndigheder. Samtidig er hensigten med indberetningssystemet at kunne

Indberetningen til LBF fungerer som en løbende monitorering og en status på indsatsen for at uddanne flere lærlinge og imødekomme manglen på kvalificeret arbejdskraft.

sikre en ensartet og sammenlignelig registrering af data på tværs af boligorganisationer og på tværs af alle byggesager.

Derfor skal du indberette i årsværk

LBF's lærlingeindberetningssystem anvender en teoretisk beregningsmodel for udregning af en byggesags krævede antal oplærings-årsværk (antallet af personer under oplæring, som en byggeplads skal beskæftige for at indfri 14 %-kravet/-målsætningen).

Beregningen sker i årsværk, hvorfor det er afgørende, at boligorganisationernes indberetning af personer under oplæring på sagen også sker i årsværk.

For netop at sikre præcise og sammenlignelige data skal lærlingeindsatsen således altid registreres i årsværk. Årsværk giver desuden et mere retvisende billede af den reelle lærlingeindsats og stemmer overens med den gængse opgørelse af bemanning i entrepriser.

Hvem kan indberette

Kun medarbejdere fra boligorganisationen kan foretage indberetning. Typisk vil det være en projektleder eller en anden medarbejder med adgang til Landsbygefondens registreringssystem.

Adgangen til systemet sker via MitID. Kommuner har også læseadgang for de boligafdelinger, som de har tilsynspligt for.

Indberetningen kan ikke foretages af rådgivere, totalentreprenører (TE) eller hovedentreprenører (HE).

Hvornår der skal indberettes

Oprettelse og aktivering

Sagerne kan ses i LBF-indberetningssystemet fra det tidspunkt, der er kommet tilsagn (skema A), og kan ses af dig og din boligorganisation. Du kan aktivere sagen, så snart byggefasen er blevet påbegyndt, MEN det anbefales at vente til første indrapportering året efter påbegyndelsen.

Første indberetning skal ske senest 31. marts, året efter at byggesagen er gået i udførelse.

Eksempel: Uanset om byggeriet starter i februar eller november 2025, skal første indberetning ske i 2026, senest 31. marts 2026.

Derefter skal der indberettes årligt for det foregående år på samme tidspunkt, dvs. mellem den 1. januar og 31. marts, så længe byggesagen varer.

Denne struktur sikrer, at data bliver opdateret løbende og giver et realistisk billede af lærlingeindsatsen i byggeriet.

Hvilke tal du skal bruge, når du skal indberette

Der indberettes altid pr. byggesag - dvs. pr. afdeling. En afdeling kan have flere byggesager på en gang eller fx et stort renoveringsprojekt. Det vil ofte omfatte flere afdelinger på en gang. Vær derfor OBS på, at der skal laves en lærlingeplan for hver byggesag/afdeling. Det gør det lettere at indberette til LBF.

Der er to tal, du skal indberette:

1. Den samlede håndværkerudgift inkl. byggeplads og moms for både den støttede og ustøttede del af helhedsplanen ved Skema B:

Du skal kun angive tallet én gang ved aktivering af sagen i lærlingesystemet. Dette tal bruger systemet til at beregne, hvor mange lærlingeårsværk der kræves på den samlede sag. Husk at sikre, at der angives det korrekte beløb.

2. Årsværk

Du skal lave en årlig indberetning af antal realiserede lærlingeårsværk. Indberetningen skal ske årligt for det forgangne år og sker i to indberetningsgrupper: lærlinge og anden oplæring.

Lærlinge og personer under anden oplæring

I kategorien 'lærlinge', indberettes personer, der er i gang med en brancheuddannelse eller erhvervsuddannelse i henhold til dansk lovgivning om erhvervsuddannelser og for-

beredende grunduddannelse eller lignende i andre EU-/EØS-lande. Vedkommende skal være i oplæring i bygge- og anlægsbranchen og på selve byggesagen.

I kategorien 'anden oplæring' indberettes personer under anden oplæring, dvs. andre oplæringsordninger, hvor personen opnår den nødvendige faglighed til efter endt oplæring at kunne varetage de pågældende opgaver selvstændigt. Det kan fx være job- og aktivitetsparate personer i beskæftigelsestilbud på byggepladsen, hvor vedkommende er under kontraktpartens opsyn, fx personer i løntilskud, virksomhedspraktik mv.

Begge indberetningsgrupper medtælles i kravet om 14 % personer under oplæring. På den baggrund viser systemet løbende, hvor stor en procentdel af de krævede 14 % lærlingeårsværk der er nået på byggesagen.

Sådan gør du din indberetning præcis og brugbar

For at indberetningssystemet fungerer korrekt, er det vigtigt at bruge præcise tal – ikke gæt eller cirka-angivelser. Forkerte tal kan føre til urealistiske opgørelser, som skaber forkerte forventninger, og kan påvirke fremtidige måltal for lærlingeindsatsen. Præcise data er afgørende, både for at dokumentere indsatsen og for at sikre realistiske mål fremover.

Husk kommentarfeltet

Indberetningssystemet har en rubrik til kommentarer – brug den! Her kan du notere vigtige ændringer, fx ændringer i byggeprocessen, der påvirker dens omfang og længde og dermed evt. lærlingeindsatsen, op- eller nedskrivning af krav eller andre faktorer, der kan være relevante for indberetningen. Du kan også bruge feltet til andre vigtige opmærksomhedspunkter.

For mere vejledning kan du bruge følgende links til Landsbyggefonden:
[Brugervejledning til Lærlingeindberetning](#)
[Personer under oplæring](#)

Brug lærlingeplanen og gør din indberetning enkel og problemfri

Lærlingeplanen (se side 74) er det centrale styringsredskab for at sikre en vellykket lærlingeindsats på byggesagen. Hvis du bruger den systematisk, kan tallene herfra nemt overføres til indberetningssystemet.

En god planlægning og løbende brug af lærlingeplanen består af tre dele:

1. Lærlingeplan – Skabelon til at planlægge lærlingeårsværk over byggeperioden:

Hvornår og hvor mange lærlinge hver entreprenør forventer at have på deres del af den samlede entreprise.

2. Løbende registrering – Skabelon til at føre regnskab over, hvor mange lærlingeårsværk der reelt er opnået.

3. Opgørelse – Skabelon, der viser forskellen mellem planlagt og realiseret lærlingeindsats.

Ved at følge denne struktur undgår du unødige problemer, når indberetningen skal laves.

Vigtige tal at huske

Lærlinge registreres i timer i alle tre dele af planen. Skabelonen omregner timer til årsværk.

Et lærlingeårsværk svarer til 1.924 timer pr. år, inklusive skoleophold, ferie og sygdom

Foto: Unsplash

KAPITEL 3

Lærlingeklausulen i praksis

- del 1

Erfaringerne med lærlingeindsatsen viser, at det ikke er nok at stille kravet i udbuddet og skrive det i kontrakten. De bedste resultater ses i de byggesager, hvor projektlederen aktivt har arbejdet med at overholde kontraktens indhold. Det vil sige, hvor der har været en proaktiv tilgang, og hvor der tidligt er taget en dialog med entreprenøren.

Kapitel 3 er derfor struktureret, så det giver et overblik over de opgaver, der er inbefattet i klausulens krav. Det forbereder dig som projektleder, så du allerede i udbuds- og kontraheringsfasen kan tage den nødvendige dialog med entreprenøren. Samtidig får du en grundig gennemgang af klausulen, så du præcist ved, hvad du som bygherres projektleder forventer af dine samarbejdspartnere.

I denne del af kapitel 3 kan du læse om:

- Beregningsmodellen - krav 2
- Uddannelse - krav 1,3,4,6
- Lærlingeplan - krav 8,9,10,11

KRAV 2

Landsbyggefondens beregningsmodel

Sådan beregnes antallet af personer under oplæring

Landsbyggefonden har udviklet en beregningsmodel, der udregner, hvor mange personer under oplæring en byggeplads skal beskæftige for at opfylde kravet om 14 % lærlingeårsværk.

Sådan fungerer modellen:

Du indtaster de samlede håndværkerudgifter inkl. byggeplads og moms fra både den støttede og ustøttede del af helhedsplanen (Skema B).

Modellen beregner det krævede antal oplæringsårsværk på byggepladsen.

Beregningen er teoretisk og tager ikke højde for, hvor egnet byggeriet er til oplæring af lærlinge.

Baggrund for beregningen

Beregningen er baseret på Nationalregnskabs Input/Output-tabel og tager højde for standarder i byggebranchen. Kilder og den specifikke beregningsmetode kan ses direkte i modellen.

Vigtigt!

Husk at downloade filen, når du åbner den i din browser – du kan først redigere i den, når den er gemt på din computer.

Link til beregningsmodellen: <https://lbf.dk/stoette/personer-under-oplaering/>

Foto: NEXT Uddannelse København

Uddannelseskravene i klausulen

INTRODUKTION

I dette afsnit går vi i dybden med den del af klausulen, der handler om definitionen af lærlinge, dvs. hvem der kan opfylde kravet om lærlinge og personer under oplæring. Den viden vil klæde dig på ift. at vide, hvad der stilles krav om i udbudet. Og hermed hvad der skal indskrives i kontrakterne, og hvad der skal til for, at entreprenørerne kan indfri kravet.

Erfaringen viser, at jo mere du ved om indholdet i lærlingekravet, des større bliver dit råderum og mulighed for at agere, følge op og dermed nå i hus med lærlingeindsatsen.

Som byggeprojektleder - og for at få størst mulig succes med lærlingeindsatsen - bliver du her klædt på til at kunne gøre følgende:

- Stille krav om lærlinge
- Bidrage til en kvalificeret dialog med TE/HE om lærlingeplanen
- Gennemskue og vurdere de indrapporterede antal lærlingeårsværk
- Henvise - efter behov - til udefrakommende aktører som fx konsulenter fra branche- og erhvervsuddannelserne
- Indrapportere korrekt i LBF's indberetningssystem

Hvordan hænger håndbogens lærlingeklausul sammen med udbudsloven?

Den lærlingeklausul, du kan se på side 40 her i håndbogen, er tilpasset udbudsloven fra juni 2022. Du kan bruge lærlingeklausulen som den ser ud, eller du kan tilrette den, alt efter om der fx er en boligsocial indsats tilknyttet boligområdet.

Foto: Bygherreforeningen

Med indførelsen af obligatorisk kravstillelse i udbudsloven blev begrebet lærlinge udskiftet med 'personer under oplæring'

Personer under oplæring er en samlet betegnelse for alle de kategorier, der kan opfylde kravet jævnt i udbudsloven. Med personer under oplæring menes personer under uddannelse inden for uddannelser, der er godkendt af myndigheder eller arbejdsmarkedets parter, og hvor praktik-, elev- eller lærlingeforhold

indgår som del af uddannelsen, eller personer under anden oplæring. Det er imidlertid ikke et krav, at personen færdiggør sin oplæring i løbet af den pågældende offentlige kontrakt. Anvendelse af lærlinge er et eksempel på, hvordan et krav om oplæring kan opfyldes.

Personer under oplæring - de fem uddannelsesforløb, der kan opfylde kravet:

- I. Erhvervsuddannelser.
- II. Forberedende grunduddannelse.
- III. AMU-kontraktuddannelser.
- IV. Integrationsgrunduddannelse.
- V. Øvrige oplæringsordninger, hvor personen opnår den nødvendige faglighed til efter endt oplæring at kunne varetage de pågældende opgaver selvstændigt.

De første fire kategorier henviser til helt specifikke uddannelser, som kan være relevante at gøre brug af. Den femte kategori refererer ikke til en bestemt uddannelse under dansk lov. Det kan være et individuelt sammensat forløb eller et uddannelsesforløb i et andet EU-land.

Bygherren kan vælge blandt de fem kategorier og sætte specifikke måltal op for de enkelte kategorier. Dertil er det vigtigt, at bygherren - for at sikre EU-rettens ligebehandlingsprincip - beskriver uddannelsesmodellerne, så udenlandske

aktører kan udfylde kravet med lignende ordninger.

Man skal altså beskrive den pågældende uddannelsesordning, og hermed den omfattede persongruppe, på en sådan måde, at omfanget af uddannelsesordningen og de krav, der ligger heri, kan læses og forstås selvstændigt, uden at man har kendskab til den pågældende danske uddannelsesordning.

Bygherrens muligheder for at stille krav om specifikke uddannelsesordninger

Bygherren kan som ordregiver beslutte, hvilke af ovenstående kategorier der stilles krav om i det konkrete udbud. Det er en konkret vurdering på det konkrete projekt, hvilke hensyn der skal tages. Det er altså bygherren, der bestemmer, hvilke uddannelser der efterspørges. Det betyder også, at bygherren derfor kan vælge blandt de fem uddannelseskategorier. Bygherren kan altså godt vælge alene at efterspørge lærlinge til opfyldelse af oplæringskravet. Bygherren kan for så vidt også bede om lærlinge til specifikke håndværksfag.

I udbudsloven er der ikke fastsat et konkret måltal for uddannelses-årsværk, men det anføres, at bygherre

bør stille krav om et konkret antal uddannelses-årsværk. Jævnfør Grøn boligaftale er den politiske målsætning 14 % personer under oplæring.

Selv om I/du har et måltal, er det vigtigt og en god idé, at bygherres krav er begrundede og proportionelt passer til byggesagen. Det skal altså fx sandsynliggøres, at kontrakten faktisk passer til det antal lærlinge, som man stiller krav om. Det kan også være, at man begrundet vælger af lærlinge og eventuelle håndværksfag med et uddannelsesbehov på området. Det skal altså være sagligt og med en vis dokumentation for kravet.

Udbudsdirektivet fra EU lægger op til, at sociale klausuler skal bruges til at løse sociale problemer i det medlemsland, hvor udbuddet og byggeriet foregår.

”Lige nu mangler der mange lærepladser til tømrerlærlinge - godt at bygherrer har mulighed for at sætte særlig fokus på det via deres krav til entreprenørerne”

Lærepladskonsulent, Byggeriets Uddannelser

Forklaring på de fem kategorier jf. udbudsloven, der kan opfylde lærlingekravet

I.

Erhvervsuddannelser

For at blive faglært håndværker skal man gennemføre en erhvervsuddannelse. En erhvervsuddannelse varer mellem 3 til 4 år og består af skoleophold og læretid i en virksomhed. Det kaldes en vekseluddannelse. Som hovedregel udgør skoledelen omkring et år og tiden i virksomheden mellem 2 til 3 år af uddannelsesforløbet. Uddannelsen afsluttes med en svendep prøve - en praktisk opgave og en teoretisk prøve. Der er ca. 22 uddannelsesretninger, der er relevante på bygge- og renoveringsprojekter.

Det er lærlingen og skolens ansvar at sørge for, at lærlingen får en læreplads. En læreplads er først gældende, når der er underskrevet en uddannelsesaftale mellem lærling og virksomhed. Der er forskellige typer af uddannelsesaftaler, som de kan indgå. Et uddannelsesforløb kan sammensættes af én lang eller flere korte uddannelsesaftaler. Lærlingen kan også tage en del af sin uddannelse i et skoleoplæringscenter, hvis det ikke er muligt at finde en læreplads, eller hvis lærlingen har fået ophævet sin uddannelsesaftale med virksomheden. Skoleoplæringscentret er lærlingens sikkerhedsnet i en periode uden en 'almindelig' uddannelsesaftale.

Via linket herunder finder du en oversigt over alle de erhvervsuddannelser, der kan være relevante på byggesagen, og som kan indgå i opfyldelse af klausulen: Oversigt over relevante uddannelser. Find oversigten i kapitel om skabeloner og værktøjer side 96 og 97.

Her er også et link til information om indhold og varighed af uddannelserne. Under den enkelte uddannelse vises hvilken erhvervsskole, der udbyder uddannelsen og kontaktoplysninger til skolen. Erhvervsskolerne har konsulenter, der ordner alt det praktiske ifm. indgåelse af uddannelsesaftale mellem virksomhed og lærling. Bl.a. kan de hjælpe virksomheder med, hvordan de kan blive godkendt som oplæringssted, hvilket er en forudsætning for at kunne indgå en uddannelsesaftale med en lærling. Følg linket: ug.dk/uddannelser/erhvervsuddannelser/teknologibyggeriogtransport

Erhvervsskolernes konsulenter kan inviteres med til opstartsmøder med entreprenører på byggesagen om lærlingeindsatsen. Konsulenterne kan give entreprenørerne viden om, hvad der skal til for at få en lærling, dvs. både papirarbejdet og at finde en lærling. Se side 86 om opstartsmøder.

”For unge beboere der går på en Forberedende Grunduddannelse, er et praktikforløb hos en entreprenør en oplagt mulighed”

Chefkonsulent, Bygherreorganisation

II.

Forberedende grunduddannelse (FGU)

Uddannelsen er for elever under 25 år, der endnu ikke er klar til at gå i gang med en ungdomsuddannelse, og som mangler fag, karakterer, praktisk erfaring eller modenhed ift. at gå i gang med en faglig eller gymnasial uddannelse. FGU'en er et særligt tilrettelagt forløb for den enkelte elev. Uddannelsen består af skoleundervisning og praktikforløb. Dette praktikforløb kan eleven have hos en virksomhed, der har en leverance på en byggesag. Elevens praktikperiode i virksomheden kan variere fra en til flere uger.

Ansættelse af FGU-elever hos entreprenørerne vil sjældent føre til opfyldelse af særlig mange lærlingeårsværk på den enkelte byggesag, da det, som ovenfor beskrevet, kun er korte håndholdte forløb. Men uddannelsen kan være relevant for lokale beboere.

Her finder du en oversigt over skoler der har FGU-elever: fgu.dk/uddannelsen/27-institutioner/

III.

Arbejdsmarkeds-kontraktuddannelser

Arbejdsmarkeds-kontraktuddannelser, også kaldet brancheuddannelser, er uddannelsesforløb, der kvalificerer til specialiserede områder indenfor bygge- og anlægsbranchen. Uddannelsernes varighed er mellem 1½ – 2 år og er ligesom erhvervsuddannelserne sammensat af læretid i virksomheden og skoleophold, dvs. et bestemt antal AMU-moduler.

Uddannelsen er målrettet ufaglærte medarbejdere, hvilket betyder, at entreprenører, der har ufaglærte bygningshåndværkere, kan indgå en uddannelsesaftale med en medarbejder, der dermed bliver opkvalificeret.

Uddannelsen kan også være relevant for beboere, der er ufaglærte, men som har noget erfaring fra branchen.

Gennemførelse af enkeltstående AMU-kurser opfylder ikke uddannelseskra- vet, fx et kursus om asbest eller lignende. Medarbejderen skal være indskre- vet på en brancheuddannelse.

Følgende brancheuddannelser kan være relevante:

Fugemontør. Betonmager, Stilladsmontør, Nedriver, Maskinfører og Kabel & ledningsarbejder.

Link til portal over brancheuddannelser på området:

[Relevante brancheuddannelser](#)

Byggeriets Uddannelser har konsulenter, der kan hjælpe med det praktiske:

Telefon: 35878787

Mail: bygud@bygud.dk

”Ufaglærte håndværkere kan opkvalificeres via en brancheuddannelse. Det kan gøre en stor forskel for den enkelte og for virksomheden”

Konsulent, Byggeriets Uddannelser

IV.

Integrationsgrunduddannelse (IGU)

IGU-uddannelsen er for flygtninge og skal give kompetencer og praktisk erfaring med det danske arbejdsmarked. Uddannelsen er målrettet flygtninge og familiesammenførte i alderen 18 – 50 år og forudsætter, at personen har folkeregisteradresse i Danmark.

Uddannelsen har en varighed af ca. 2 år og består af praktik i virksomheden og skoleundervisning. Se [integrationsuddannelsen](#).

Ansættelse af IGU-elever hos entreprenørerne vil sjældent føre til opfyldelse af særlig mange lærlingeårsværk på den enkelte byggesag, da det, som ovenfor beskrevet, kun er korte håndholdte forløb. Men uddannelsen kan være relevant for lokale beboere.

IGU-job kan slås op på Jobnet, og IGU-forløb kan aftales direkte mellem udlændingen og virksomheden. Mere information fås hos jobcenteret i kommunen.

V.

Øvrige oplæringsordninger, hvor personen opnår den nødvendige faglighed til efter endt oplæring at kunne varetage de pågældende opgaver selvstændigt

Kategorien anden oplæring er som nævnt på side 2 en åben kategori. Anden oplæring kan være oplæring under kontraktpartens opsyn med henblik på, at personen opnår den nødvendige faglighed til efter endt oplæring at kunne varetage de pågældende opgaver selvstændigt. I forhold til EU-retten skal ordregiver i henhold til ligebehandlingsprincippet sikre, at eventuelle udenlandske aktører har en chance for at byde på lige vilkår med danske tilbudsgivere.

Ansættelse af personer under øvrige oplæringsordninger fører sjældent til opfyldelse af særlig mange lærlingeårsværk, idet der enten skal være lærlinge på en tilsvarende uddannelsesordning fra et EU-land på byggepladsen, eller der skal tilrettelægges et særligt uddannelsesforløb, der ikke defineres i henhold til en lov om uddannelse. OBS. Praktikanten fra videregående hører ikke til under kategorien.

Denne kategori er derfor vanskelig at anvende i praksis. Det er en god idé at have en klausul om social beskæftigelse. Det kan bidrage til, at beboere og/eller personer uden for uddannelse eller arbejde kan komme i praktik hos en af entreprenørerne.

Se Byggeriets Samfundsansvars udkast til klausul om social beskæftigelse: [Forslag til beskæftigelsesklausul](#)

Lærlingeplanen

INTRODUKTION

I dette afsnit får du viden om et af de mest centrale redskaber i lærlingeindsatsen, nemlig lærlingeplanen, som beskrevet i håndbogens eksempel på en klausul - se krav 8.

Lærlingeplanen er det centrale styringsværktøj, der hjælper alle parter – både bygherres projektleder, byggeledelse på byggesagen (HE/TE eller rådgivende ingeniør) og underentreprenørerne – med at få

omsat kravet i kontrakten til konkrete lærepladser på bygge- eller renoveringssagen. Formålet med lærlingeplanen er, som med alle andre styringsredskaber, at gøre det tydeligt, gennemskueligt og operationelt for alle parter, hvad kravet består af, samt hvem der skal levere hvad og hvornår.

Planen giver mest mening, når den bruges aktivt af alle parter gennem hele udførelsen af byggesagen.

Som bygherres projektleder skal du ...

- Sørge for, at TE/HE/byggeledelse har udfyldt lærlingeplanen ved opstart af byggesagen, og at de har leveret den til dig.
- Gennemgå den udfyldte lærlingeplan og vurdere, om den ser realistisk ud, og give en tilbagemelding til TE/HE/byggeledelse.
- Hvis ikke planen ser realistisk ud, skal du tage en snak med TE/HE/byggeledelse om bygherres ønsker (jævnfør klausul i kontrakt) og, hvad der skal til for at bygherre godkender lærlingeplanen.
- Sørge for, at du løbende får status på, hvordan det går med at realisere lærlingeplanen.

Hvad er en lærlingeplan?

En lærlingeplan består af tre dele. I den første del lægges planen for, hvornår og hvem der leverer det krævede antal lærlingeårsværk eller timer på bygge- eller renoveringssagen. I anden del indskrives, hvor mange lærlingetimer der løbende er opnået, og i sidste del opgøres den løbende status – dvs. plan minus realiseret. I lærlingeplanen omregnes timer automatisk til årsværk. Her fremgår det, om der er afvigelser, og hvilke entrepriser (UE'er) det drejer sig om.

Lærlingeplanen er, på linje med byggeprojektets tidsplansskema, et dynamisk værktøj, der hele tiden skal følges op på, og hvis nødvendigt tilrettes.

Lærlingeplanen er både bygherres, byggeledelses og UE'ers garant for, at kravet i kontrakten er operationaliseret samt konkret og synligt for alle involverede parter.

Hvad er formålet med den?

Lærlingeplanen er et styringsredskab, der sikrer, at der bliver lagt en plan for det nødvendige antal lærlingeår på byggesagen, og at målet er opfyldt, når byggesagen afsluttes. Den skal sikre, at alle involverede parter i projektet ved, hvad de skal bidrage med, og hvornår det skal ske. Planen er et praktisk redskab, der hjælper med at uddanne det antal faglærte, som bygherre og/eller politikere har vurderet, er nødvendigt og realistisk.

Lærlingeplanen er med til at sikre, at uddannelse af faglærte er en integreret og selvfølger del af det at

planlægge og udføre et bygge- eller renoveringsprojekt, for både bygherre og entreprenør.

Lærlingeplanen har også til formål at gøre boligorganisationernes arbejdsmed indberetning om 'lærlinge/ personer under oplæring' til LBF let tilgængeligt og håndterbart.

For dig som bygherres projektleder er lærlingeplanen det redskab, der kan bistå dig på lettest mulig måde i forhold til at nå i hus med opfyldelse af kravet om 14 % personer under oplæring.

Hvordan bruges den?

Af lærlingeplanen fremgår det, hvem der skal levere hvad og hvornår, men ikke hvilke roller og procedurer der skal være omkring processen. Det er dig som bygherres projektleder, der skal bruge lærlingeplanen til at klarlægge og aftale, hvem der har hvilke opgaver og ansvar undervejs i udførelsen af bygge- og/eller renoveringssagen.

Lærlingeplanen skal bruges til løbende at opsamle de tal (antal lærlinge-årsværk), du skal indberette til Landsbyggefonden, men lærlingeplanen er også et dialogværktøj, du bruger i snakken med TE/HE/byggeledelse om, hvordan I vil organisere opgaven på byggesagen.

Det er TE/HE/byggeledelse, der har ansvar for at lave lærlingeplanen, og gerne i dialog med UE'er, og det er ligeledes dem, som har ansvaret for løbende at følge op på den.

TE/HE/byggeledelse skal i samarbejde med UE'er aftale, hvor ofte der skal leveres opgørelser, som skal indeholde en status på, hvor mange lærlingetimer de har haft på deres arbejder. Opgørelsen kan gives mundtligt til TE/HE/byggeledelse ved hvert byggemøde (hver 14. dag), og/eller UE'er kan sende deres opgørelse til TE/HE/byggeledelsen.

Det aftales også, hvornår du som bygherre ønsker at modtage en samlet statusopgørelse over antal realiserede årsværk. Det er vigtigt, at du løbende efterspørger statusopgørelsen, hvis det viser sig, at TE/HE/byggeledelse ikke sender den som aftalt, samt at du forholder dig undersøgende og kritisk til den.

Skabelon til lærlingeplan og vejledning kan du downloade fra BL's hjemmeside: bl.dk/viden-kartotek/flere-laerlinge

1 Plan, registrering og status for lærlinge på byggesag																																								
2																																								
3 Date:																																								
4 Seneste revisionsdato:																																								
5 Byggherre:																																								
6 Byggesag:																																								
7 Entreprise/TE/HE:																																								
8 Krav i årsværk jvnfør kontrakt:		13,30		Et årsværk svarer til 1924 timer																																				
9 Omregnet til antal lærlingetimer:		25.589																																						
10																																								
11																																								
12 Plan for lærlingetimer																																								
13 Firma navn:	Entreprise:	Antal planlagte lærlingeårsværk	Antal planlagte lærlingetimer	jan-25	feb-25	mar-25	apr-25	maj-25	jun-25	jul-25	aug-25	sep-25	okt-25	nov-25	dec-25	Samlet antal årsværk for 2025	jan-26	feb-26	mar-26	apr-26	maj-26	jun-26	jul-26	aug-26	sep-26	okt-26	nov-26	dec-26	Samlet antal årsværk for 2026	jan-27	feb-27	mar-27	apr-27	maj-27	jun-27	jul-27	aug-27	sep-27		
14		0,00	0													0,00													0,00											
15		0,00	0													0,00													0,00											
16		0,00	0													0,00													0,00											
17		0,00	0													0,00													0,00											
18		0,00	0													0,00													0,00											
19		0,00	0													0,00													0,00											
20		0,00	0													0,00													0,00											
21		0,00	0													0,00													0,00											
22		0,00	0													0,00													0,00											
23		0,00	0													0,00													0,00											
24	SUM	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
25																																								
26 Realiseret lærlingetimer																																								
27 Firma navn:	Entreprise:	Lærling(a)er	Skriv fornavn	Akkumuleret realiseret lærlingeårsværk	Akkumuleret realiseret lærlingetimer	jan-25	feb-25	mar-25	apr-25	maj-25	jun-25	jul-25	aug-25	sep-25	okt-25	nov-25	dec-25	Samlet antal årsværk for 2025	jan-26	feb-26	mar-26	apr-26	maj-26	jun-26	jul-26	aug-26	sep-26	okt-26	nov-26	dec-26	Samlet antal årsværk for 2026	jan-27	feb-27	mar-27	apr-27	maj-27	jun-27	jul-27	aug-27	sep-27
28				0,00	0													0,00													0,00									
29				0,00	0													0,00													0,00									
30				0,00	0													0,00													0,00									
31				0,00	0													0,00													0,00									
32				0,00	0													0,00													0,00									
33				0,00	0													0,00													0,00									
34				0,00	0													0,00													0,00									
35				0,00	0													0,00													0,00									
36				0,00	0													0,00													0,00									
37				0,00	0													0,00													0,00									
38	SUM	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
39																																								
40 Forskel ml. planlagte og realiseret lærlingetimer																																								
41 Firma navn:	Entreprise:	Forskel i planlagte og realiseret lærlingeårsværk	Forskel i planlagte og realiseret lærlingetimer	jan-25	feb-25	mar-25	apr-25	maj-25	jun-25	jul-25	aug-25	sep-25	okt-25	nov-25	dec-25	Samlet antal årsværk for 2025	jan-26	feb-26	mar-26	apr-26	maj-26	jun-26	jul-26	aug-26	sep-26	okt-26	nov-26	dec-26	Samlet antal årsværk for 2026	jan-27	feb-27	mar-27	apr-27	maj-27	jun-27	jul-27	aug-27	sep-27		
42		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
43		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
44		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
45		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
46		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
47		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
48		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
49		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
50		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
51		0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
52	SUM	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0			

Det er TE/HE/byggeledelse, der har ansvar for at lave lærlingeplanen, og gerne i dialog med UE'er, og det er ligeledes dem, som har ansvaret for løbende at følge op på den.

Lærlingeplanen bruges til løbende at opsamle de tal, du skal indberette til LBF, men den er også et dialogværktøj, du bruger i snakken med TE/HE/byggeledelse om, hvordan I organiserer opgaven på byggesagen.

”Vi har brugt lærlingeplanen på flere byggesager og synes den er simpel at bruge, og giver et godt overblik, over hvordan det går med indfrielse af kravet”.

Byggerådgiver, Boligorganisation.

Hvornår i byggeprocessen bruges den?

Lærlingeplanen skal indgå som del af udbuddet i form af et bilag. Se krav 8 i håndbogens klausul. I forbindelse med TE/HE's tilbud vedlægges en udfyldt lærlingeplan med bud på, hvordan TE/HE vil opfylde kravet om 14 % lærlinge.

Lærlingeplanen indgår også som udfyldt bilag ved bygge- eller renoveringssagens opstart som del af kontraheringen.

Når udførelsesfasen startes op, skal TE/HE genbesøge lærlingeplanen og på baggrund af dialog med de valgte UE'er kvalificere, dvs. bekræfte eller tilrette, planen. Herefter får du som projektleder planen til gennemsyn. Her er det afgørende, at du gennemser planen, og hvis den ser fyldestgørende og rimelig ud, godkendes den.

Hvis det ikke er tilfældet, må du præcisere overfor entreprenøren, hvilke forbehold du har, og efterspørge en ny tilrettet plan. Det giver mening at være på forkant med lærlingeplanen, da det minimerer risikoen for mulige uforudsete udsving og/eller uoverensstemmelser med TE/HE/byggeledelse.

Jo mere du som projektleder har sat dig ind i lærlingeplanen, des bedre forudsætninger har både du og entreprenører for at ansættelse af lærlinge forløber som planlagt. Vejledning til lærlingeplanen finder du under Links og skabeloner sidst i denne håndbog.

Foto: NEXT Uddannelse København

Læringsklausulen i praksis - del 2

INTRODUKTION

Denne del af kapitel tre har fokus på de elementer af indsatsen, som typisk ligger godt i starten af udførelsen af byggesagen. Du vil læse om, hvorfor det er vigtigt at få lærlinge på dagsordenen på de forskellige møder, og hvilke opgaver der er forbundet med det.

I denne del af kapitel 3 kan du læse om:

- Vigtigheden af en kontaktperson. Krav 11.
- Sæt lærlinge på dagsordenen på byggemøder. Krav 14.
- Opstartsmøde med underentreprenørerne om lærlinge. Krav 10.
- Synliggør samfundsansvar med et skilt. Krav 15.

Anbefaling

Læringsplanen – som også er skrevet ind i klausulen - er et omdrejningspunkt på mødet. Så har du ikke allerede stiftet bekendtskab med den, anbefales det, at du læser afsnittet 'Læringsplanen' s. 74 - 80.

KRAV 11

kontaktperson

I har formentlig skrevet et krav om en kontaktperson ind i jeres klausul. Erfaringer viser, at alting glider nemmere, hvis der er én person hos entreprenøren, som har overblikket over læringsindsatsen. Én som bygherre kan kontakte. Hvad præcis den kontaktperson skal have ansvar for, og hvem som får tildelt den rolle, er op til entreprenøren. Erfaringerne viser, at en kontaktperson med fordel kan være ansvarlig for:

- at følge op på læringsituationen hos underentreprenører.
- at indhente tal til læringsplanen og til indberetningen.
- at have et nogenlunde indblik i fag- og uddannelsesmuligheder.

Det er en god idé at tage snakken om en kontaktperson med entreprenøren før planlægningen af 'opstartsmøde om lærlinge med underentreprenører', så kontaktpersonen kan deltage på mødet og være med i snakken om lærlinge med underentreprenørerne.

KRAV 10

Byggemøder

Det er vigtigt, at læringsplanen bliver en fast del af byggemøderne, når bemanningen på byggepladsen gennemgås. Der er gode erfaringer med, at opfølgningen sker månedligt på byggemøderne. Alternativt kan det også tages op på sikkerhedsmøderne.

ANBEFALING

Lærlinge på dagsordenen på samarbejds- og/eller opstartsmøde

Dette er ikke et krav i klausulen - men bare en brandgod idé. Typisk vil der på enhver byggesag være et samarbejds møde eller opstartsmøde, hvor bygherre og alle involverede fra entreprenøren og evt. rådgiver mødes og får styr på rammerne for samarbejdet.

På det møde giver det god mening at have lærlingekravet på dagsordenen og få snakket om, hvad kravet indebærer. Henvi eventuelt til klausulen, hvori alle forpligtelser er indskrevet. Her et forslag til punkter vedr. lærlingeindsatsen:

- Fordeling af og samarbejdsflade i forhold til opgaver i lærlingeklausulen
- Kadence for opfølgning på lærlingetal/lærlingeplanen
- Proces for håndtering af mulige udfordringer (efterlevelse, rekruttering etc.)
- Lærlingeplanen: introduktion og arbejdsgange

Har I en facilitator på til samarbejds mødet, kan I eventuelt drøfte emnet med denne på forhånd, så I er sikre på, at lærlingeindsatsen kommer på.

Foto: Unsplash

Foto: NEXT Uddannelse København

Byggepladsskilte

Hvis I har indskrevet krav om, at der bliver hængt et skilt op – er det en god idé at drøfte med entreprenøren, hvad der skal stå på skiltet, og hvor ofte det skal opdateres. Giver det mening at skrive lærlingenes fulde navne på skiltet? Kan det være en idé, at lærlingene selv skriver deres navne på? Eller kan der bare være en rubrik til et tal, som løbende kan opdateres? Skal det holdes op mod et måltal for antal lærlinge? Og hvor giver det mening, at skiltet hænger?

Det anbefales, at skiltet placeres på byggeriets plankeværk eller hegn – eller fx ved byggepladsens indgang. Et lærlingskilt kan skabe et positivt image udadtil ved at sende et signal til omverdenen om, at der er fokus på lærlinge på byggeriet.

Opstartsmøde om lærlinge for alle underentreprenører

Et opstartsmøde om lærlinge skal betragtes som en hjælp til at forventningsafstemme med de involverede parter så tidligt som muligt. Det er et møde om at få lærlinge i lære på byggesagen.

OBS

Mødet kan afholdes flere gange i byggeriets gennemførelse. Nogle gange sker det, at ikke alle UE'er deltager på det første - der kan også ske det, at der kommer nye UE'er undervejs i projektet.

Lærlingeopstartsmødet er et vigtigt element i arbejdet med at skabe et fælles engagement i lærlingeindsatsen blandt alle entreprenørerne på byggepladsen. På mødet giver du alle entreprenørerne viden om, hvorfor det er en vigtig indsats for jer som bygherre, og hvordan der vil blive fulgt op på måltallet, forventninger, m.m. Det er en god idé også at invitere den lokale erhvervsskole med samt AMU-konsulenter.

Er der en boligsocial indsats i området, giver det også mening at invitere repræsentanter for denne, så der også evt. kan etableres samarbejde om lokale lærlinge.

Foto: Bygherreforeningen

Foto: Bygherreforeningen

Outcome fra et opstartsmøde om lærlinge skulle meget gerne være følgende:

- En fælles forståelse for 14 %-kravet blandt alle involverede parter
- Forventningsafstemning om opfølgning på kravet i byggeprocessen
- Introduktion til lærlingeplanen som et styringsredskab
- At entreprenører og underentreprenører har fået sparring fra erhvervsskolekonsulenter og AMU-konsulenter omkring lærlinge - herunder også brancheuddannelser

Erhvervsskolernes og arbejdsmarkedskonsulenters rolle

Det gør en forskel at have en fagperson fra den lokale erhvervsskole og en AMU-konsulent med til et opstartsmøde om lærlinge. Konsulenterne kender alt til uddannelserne og kan svare på spørgsmål fra entreprenørerne. De kan også hjælpe med alt det praktiske, når entreprenøren skal lave en uddannelsesaftale med en lærling.

Erhvervsskolekonsulent

Find den erhvervsskole, som ligger i det område, hvor byggesagen foregår. Du kan bruge linket her [Danmarkskort over medlemskoler | Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier.](#)

Spørg efter en erhvervsskolekonsulent. Det er en fordel at have følgende klar til samtalen:

- Hvilke virksomheder/fag der er på byggesagen og cirkatidsplan.
- Forslag til en konkret dato for et møde med entreprenørerne om lærlinge.

AMU-konsulent

Byggeriets uddannelser har to udkørende konsulenter, som kan være behjælpelige med en snak om relevante brancheuddannelser. Kontaktoplysninger til konsulenter fra Byggeriets Uddannelser, der kan hjælpe med det praktiske opstartsmøde, er angivet på side 71de. Se kontaktoplysninger på side 71.

På et opstartsmøde om lærlinge deltager projektleder, byggeledelse og alle entreprenører. Det skal afholdes i opstartsfasen af et byggeprojekt og kan vare 1,5 time. Lokationen er typisk på byggesagen hos entreprenøren – eller i et beboerlokale i den afdeling, byggesagen foregår.

Foto: Bygherreforeningen

KAPITEL 4
PIXIUDGAVE AF HÅNDBOGEN

Lærlingeindsatsen i byggeprocessen

DOWNLOAD DEN FULDE
VERSION AF HÅNDBOGEN
PÅ BL'S HJEMMESIDE

INTRODUKTION

Dette er en pixiudgave af håndbogen 'Flere lærlinge på byggepladsen' udarbejdet til Almene Bygherrer. Den giver en introduktion til, hvordan du som byggeprojektleder i de forskellige faser af et byggeri eller en renovering kan sikre, at kravet om 14 % lærlinge på almene byggerier fremgår af klausulen og omsættes til konkrete lærepladser. Figuren 'Optimer lærlingeindsatsen i din byggesag', giver et overblik over, hvad der skal ske i de forskellige faser.

Vær gerne opmærksom på, at den ikke nødvendigvis passer præcist til alle byggesager, men at den følger en typisk byggesagsproces. Figuren viser, hvordan du kan anvende værktøjer og forskellige greb til at sikre flere lærlinge eller 'personer under anden oplæring' på din byggesag gennem hele byggesagsprocessen.

Optimer lærlingeindsatsen i din byggesag

Forarbejde

Afklaring af strategi: Bestemme, hvordan lærlingeindsatsen skal integreres i organisationens strategi (Hvem: politisk og administrativ ledelse).

Ledelsesforankring: Dialog om målsætninger og ressourcer til opgaven (Hvem: administrativ ledelse).

Involvering af samarbejdspartnere: Sikre forståelse for lærlingeindsatsen og dens praksis (Hvem: byggeprojektleder og byggeafdeling).

Udvikling af interne procedurer: Fastlægge arbejdsgange for håndtering af lærlinge i byggesager (Hvem: byggeafdeling, evt. HR/ESG-ansvarlig).

Udbud og kontrakt

- Tilføj krav om lærlinge i jeres udbud og kontrakt
- Brug LBF's beregningsmodel
- Udarbejd en klar og effektiv klausul
- Forstå klausulen, og brug den som et aktivt arbejdsredskab
- Gør dig bekendt med lærlingeplanen
- Lærlinge skal på dagsordenen ved første møde med entreprenøren

Udførelse

- Aktiver indberetning i LBF's lærlingeindberetningssystem
- Entreprenøren identificerer en kontaktperson på byggesagen
- Lærlinge på dagsordenen til samarbejds møde med entreprenøren
- Arranger møde om lærlinge for alle underentreprenører
- Kontakt en erhvervsskolekonsulent og en AMU-konsulent

Opfølgning og kvalitetssikring

- Prioriter opfølgning på indsatsen på byggemøder og evt. sikkerhedsmøder
- Brug lærlingeplanen som et aktivt værktøj
- Besøg byggepladsen jævnligt, og skab kontakt med lærlingene
- Husk at foretage den årlige indberetning til LBF

Aflevering og evaluering

- Afslut sagen i LBF's lærlingeindberetningssystem
- Evaluer og følg op på lærlingemåltallene
- Del resultaterne internt og eksternt
- Sikre at lærlingeindsatsen er forankret i organisationen

Forankring

Lever lærlingeindsatsen op til jeres ønske om forankring i organisationen?

Rækkefølgen i figuren

Rækkefølgen i figuren skal ikke forstås som 'den eneste vej', du kan følge. Anbefalingen er, at så længe byggesagen er i sin udførelsesfase, så kan elementerne i de foregående faser sagtens implementeres senere. Eller gentages. Det kommer helt an på byggesagens størrelse samt arbejdets art og fremgang.

Det er aldrig for sent

Måske du sidder og tænker: Er det aldrig for sent at gå i gang med en lærlingeindsats – og hertil er svaret 'nej'. Hvis hovedparten af underentreprenørerne har været på sagen, giver det måske ikke mening at lave et opstartsmøde om lærlinge. Men er de i gang på byggesagen og skal være det i nogen tid, giver det fortsat god mening at holde fx et opstartsmøde.

Figuren i prosa

Udbud og kontrahering
I denne fase spiller du som byggeprojektleder en vigtig rolle i at sikre, at lærlingeindsatsen er tyde-

ligt beskrevet i udbudsmaterialet. Her skal du gennemgå klausulen og fastlægge kravene til entreprenørernes forpligtelser i forhold til at få lærlinge på byggesagen. Når tilbudene modtages og evalueres, er det væsentligt, at lærlingekravet vægtes højt – gerne på linje med pris og kvalitet. Når kontrakten indgås, etableres grundlaget for samarbejdet om lærlingeindsatsen, og du har en opgave i at sikre, at kravene er realistiske og klart formuleret. Det er også vigtigt, at entreprenøren forstår, at kravene skal omsættes til konkrete timer, og at de bliver fulgt op på i de kommende faser.

Udførelse

I denne fase sættes byggeriet i gang, og lærlingeindsatsen skal aktivt indgå i byggeprocessen. Entreprenørerne har ansvaret for at tilknytte lærlinge og sikre deres oplæring, mens du som byggeprojektleder understøtter, at dette sker i praksis. Lærlinge bør være et fast punkt på samarbejds møderne, og der bør afholdes opstartsmøder om lærlinge, hvor det er relevant at inddrage en erhvervsskolekonsulent? og en AMU-konsulent.

Hvis entreprenøren endnu ikke har udpeget en kontaktperson for lærlingeindsatsen, kan du opfordre til, at dette sker. Gennem byggemøder og pladsbesøg kan du følge op på, at lærlingekravene overholdes. Lærlingeplanen fungerer som et centralt styringsværktøj til at sikre målopfyldelse og dokumentere indsatsen.

Opfølgning og kvalitetssikring

Opfølgning og kvalitetssikring kan ses som en underfase af udførelsen, men det er afgørende, at der arbejdes systematisk med dette gennem hele byggeprocessen. Løbende statusmøder, pladsbesøg for at møde lærlingene og dialog med entreprenørerne er vigtige redskaber til at sikre, at lærlingekravene overholdes. Lærlingeplanen bruges aktivt til at monitorere indsatsen, og det er afgørende, at de årlige indberetninger til LBF foretages rettidigt og korrekt. En systematisk opfølgning bidrager til en stabil og velfungerende lærlingeindsats fra start til slut.

Aflevering og evaluering

Når byggesagen nærmer sig afslutningen, er det vigtigt at vurdere, om målsætningerne i lærlingeind-

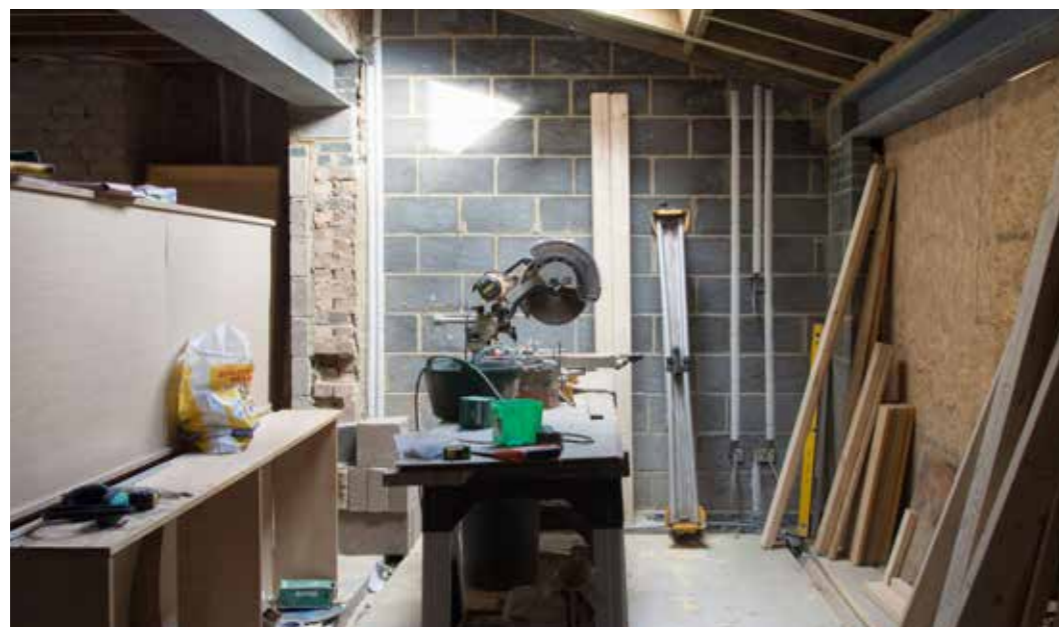
satsen er opfyldt. I samarbejde med entreprenøren gennemgås kontraktens målsætninger, og eventuelle læringspunkter eller afvigelser identificeres. Det anbefales, at resultaterne kommunikeres både internt og eksternt, så de kan bruges til at styrke lærlingeindsatsen i kommende byggesager. Erfaringerne fra projektet kan bidrage til at integrere lærlingeindsatsen endnu bedre i organisationens arbejdsproces. Derudover kan resultaterne synliggøre organisationens samfundsansvar og vise jeres engagement i at imødegå manglen på 'den grønne faglighed', som vil være afgørende for fremtidens byggeri.

Kontakt og sparring

Ønsker du at sparre omkring lærlingeindsatsen, så er du velkommen til at tage kontakt til:

Seniorprojektleder Mette Kristensen på mek@bygherreforeningen.dk / 20968403

Seniorkonsulent Gitte Aarrejærvi på gar@bygherreforeningen.dk

Gennemgang af de fire faser i figuren

Figuren på forrige side er designet som både en plakat og et samtaleværktøj. Hvis du efter at have læst pixi-udgaven af håndbogen ønsker at få mere detaljeret viden om værktøjer eller f.eks. hente et eksempel på en klausul, anbefales det, at du downloader håndbogen fra BL's hjemmeside bl.dk/flere-laerlinge.

Håndbogen guider dig grundigt gennem de nødvendige faser i en byggesag og hjælper dig med at optimere antallet af lærlinge på dit projekt.

Forarbejde – ledelsen skal på banen

Inden byggeprocessen for alvor går i gang, er det vigtigt at sikre ledelsens opbakning. I figuren repræsenteres dette af den øverste røde boks: "Forarbejde". Erfaringer viser, at en vellykket lærlingeindsats kræver, at ledelsen tager stilling på strategisk, taktisk og operationelt niveau.

Forarbejdet er derfor relevant for dig som byggeprojektleder, men også for ledelsen i byggeafdelingen samt øvrige relevante fagligheder i organisationen.

Brug figuren som et samtaleværktøj

Det anbefales, at I printer figuren og hænger den op et synligt sted på jeres kontor - og på den måde bruger den som udgangspunkt for en dialog om lærlingeindsatsen i byggeafdelingen. Der kan den fungere som en visuel rettesnor for, hvor i processen I befinder jer, og hvilke skridt der skal tages næste gang.

Slutteligt i figuren er der en rød boks med 'Forankring'. Erfaringerne viser, at det er meget forskelligt, hvordan 'forankring af lærlingeindsatsen' bliver defineret i en bygherreorganisation. Faktisk bliver spørgsmålet om forankring vanskeligt at svare på, hvis ikke der er lavet en målsætning med diverse parametre – som blandt andet er hensigten med 'forarbejdet'.

Forslag til relevante målsætninger:

1. Andel af lærlinge på projektet – Minimum 14 % af de beskæftigede på byggeprojektet skal være lærlinge.
2. Opfølgning og rapportering – 100 % af lærlingedata skal indberettes korrekt og rettidigt til LBF.
3. Inkorporering af lærlingeindsatsen i byggesagsprocedure – Lærlingeindsatsen skal være en fast del af udbudsmateriale og kontraktkrav.
4. Anvendelse af lærlingeplanen – 100 % af entreprenørerne skal indsende og følge en lærlingeplan, som dokumenterer deres plan for lærlinge på projektet, herunder antal, opgaver og opfølgning.
5. Afholdelse af opstartsmøder og statusmøder – Der skal afholdes min. et opstartsmøde og løbende statusmøder, hvor lærlingeindsatsen drøftes med entreprenører.

Links og skabeloner

Her finder du alle de links og skabeloner som der er henvist til. De er listet i den rækkefølge som du møder dem i håndbogen.

BLs hjemmeside om lærlingeindsatsen - her finder du links og skabeloner m.m.
bl.dk/flere-laerlinge

Boligaftalen 2014

<https://www.sm.dk/media/25033/boligaftale-2014.pdf>

Grøn boligaftale 2020

<https://regeringen.dk/aktuelt/tidligere-publikationer/groen-boligaftale-2020/>

Regulativ og vejledning om støtte fra Landsbyggefonden

<https://lbf.dk/regler-og-satser/regulativer-og-vejledninger/>

Regulativ om særlig støtte til visse almene boligafdelinger

<https://lbf.dk/regler-og-satser/regulativer-og-vejledninger/regulativ-om-saerlig-stoette-til-visse-almene-boligafdelinger/>

Bygherreforeningens bæredygtighedspolitik

<https://bygherreforeningen.dk/baeredygtighed/#baeredygtighedsintro>

ALABUs sociale ansvarlighedsvision

<https://alabubolig.dk/om-os/vores-profil/social-ansvarlighed/>

Domeas virksomhedsstrategi

<https://www.domea.dk/om-os/organisation/en-baeredygtig-fremtid/>

Domeas byggepolitik

https://www.domea.dk/media/3581/domea_byggepolitik_2020_web_enskeltidet.pdf

Brugervejledning til Lærlingeindberetning.

<https://lbf.dk/selvbetjeninger/laerlingeindberetning>

Personer under oplæring – links til beregningsmodellen:

<https://lbf.dk/selvbetjeninger/laerlingeindberetning>

Oversigt over relevante erhversuddannelser

<https://www.ug.dk/uddannelser/erhvervsuddannelser/teknologibyggeriogtransport>

Oversigt FGU skoler

<https://fgu.dk/find-din-lokale-fgu-institution/>

Portal over brancheuddannelser på området:

https://www.amukurs.dk/brancher/bygge-og-anlaeg/brancheuddannelser?CourseStructure_ExtendedID=1610?CourseStructure_ExtendedID=1601

Byggeriets Uddannelser har konsulenter, der kan hjælpe med det praktiske:

Telefon: 35878787 / Mail: bygud@bygud.dk

Integrationsuddannelsen

<https://www.ug.dk/voksen-og-efteruddannelser/integrationsuddannelsen-0>

Byggeriets Samfundsansvars udkast til klausul om social beskæftigelse:

https://byggerietssamfundsansvar.dk/wp-content/uploads/2023/03/Endeligt-udkast-Paradigme-vejledning-til-Beskaeftigelsesklausul_.pdf

Bygherreforeningens lærlingeindsats:

<https://bygherreforeningen.dk/viden/bygherrer-skaber-laerepladser/>

Danmarkskort over medlemsskoler| Danske Erhvervsskoler og Gymnasier.

<https://www.deg.dk/danmarkskort-over-medlemsskoler>

Følgende værktøjer og skabeloner kan downloades på BL's hjemmeside på bl.dk/flere-laerlinge

[Lærlingeklausul \(word\)](#)

Forslag til en lærlingeklausul, som anvendes på flere byggeprojekter. Klausulen kan tilpasses alt efter hvilken byggesag, der er tale om.

[Opgave-tjekliste til byggeprojektleder baseret på Lærlingeklausulen \(word\)](#)

Tjeklisten er målrettet byggeprojektlederen på byggesagen og giver et overblik over hvilke opgaver, projektlederen har for at sikre, at kravet i klausulen bliver realiseret.

[Opgave-tjekliste til entreprenør baseret på klausulen \(word\)](#)

Tjeklisten er målrettet entreprenører på byggesagen og giver et overblik, over hvilke opgaver de har for at få omsat kravet i klausulen til lærepladser.

[Lærlingeplan \(excel\)](#)

Skabelon til registrering af lærlinge på byggesagen. Lærlingeplanen er et styringsredskab, som bruges til at planlægge, registrere og opgøre antal lærlingetimer/årsværk på en konkret byggesag.

[Vejledningen til hvordan lærlingeplanen bruges \(pdf\)](#)

Vejledning til planens opbygning, hvordan den bruges, af hvem, hvor ofte. Og en guide til hvordan planen kan tilrettes.

[Invitation til 'opstartsmøde om lærlinge' med forslag til dagsorden \(word\)](#)

Forslag til hvad et opstartsmøde med entreprenører på byggesagen om lærlinge skal handle om, hvordan det skal tilrettelægges og hvem der skal deltage.

[Plakaten \(pdf\)](#)

[Plakaten \(jpeg\)](#)

Plakat der giver overblik over hvad der skal ske hvornår i byggeprocessen for at komme i hus med lærlingeindsatsen. Til print og ophængning. Plakaten kan downloades i to formater, alt efter hvad den skal bruges til.

